

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑ
ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ**

της

ΑΥΓΗΣ ΟΡΜΑΝΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Θεσσαλονίκη 2019

Αφιερώνεται στην οικογένειά μου,

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Παυλάτο Οδυσσέα, για την αμέριστη βοήθεια που μου προσέφερε.

Παράλληλα, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές μου για την πληθώρα γνώσεων και εμπειριών που μου προσέφεραν στο μεταπτυχιακό αυτό πρόγραμμα.

Ολοκληρώνοντας, θέλω να ευχαριστήσω από τα βάθη της καρδιάς μου την οικογένεια και τους φίλους μου για όλη την υποστήριξη που μου προσέφεραν όλα τα χρόνια των σπουδών μου και ειδικά κατά την πραγματοποίηση αυτής της διπλωματικής εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο βασικός σκοπός αυτής της έρευνας είναι η διερεύνηση των αντιλήψεων των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών ως προς τις ευθύνες τους σχετικά με την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης. Επιπλέον, διερευνούνται οι διαδικασίες που ακολουθούνται από τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές για την ανίχνευση της απάτης κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου. Η μελέτη περιλαμβάνει μια έρευνα 43 ελεγκτών στην Ελλάδα. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι κυρίως υπεύθυνοι για τον εντοπισμό των περιστατικών απάτης και ότι οι διαδικασίες που ακολουθούν οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι λίγο περισσότερο αυστηρές από αυτές που ακολουθούν οι εσωτερικοί ελεγκτές. Η κύρια συνεισφορά είναι ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι κατά κύριο λόγο υπεύθυνοι για τον εντοπισμό της απάτης και για αυτό ανησυχούν περισσότερο για την αναφορά περιστατικών που σχετίζονται με την απάτη. Τα αποτελέσματα παρέχουν επίσης εμπειρική υποστήριξη στην αντίληψη ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να αυξήσουν το βαθμό στον οποίο επιδιώκουν να εντοπίσουν και να αναφέρουν τα περιστατικά απάτης.

Λέξεις κλειδιά: Ελεγκτές, Ανίχνευση απάτης, Ελλάδα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Εισαγωγή

1.1 Εισαγωγή	1
1.2 Παρουσίαση της διπλωματικής	3
Βιβλιογραφία	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Βιβλιογραφική επισκόπηση

2.1 Εισαγωγή	6
2.2 Ο ορισμός της απάτης	6
2.3 Η ύπαρξη της απάτης	7
2.4 Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών στην ανίχνευση της απάτης	10
2.5 Ο ρόλος των εξωτερικών ελεγκτών στην ανίχνευση της απάτης	12
2.6 Σύνοψη	14
Βιβλιογραφία	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Μεθοδολογία της έρευνας

3.1 Εισαγωγή	20
3.2 Ερευνητικό μέσο	20

3.3 Ερευνητικό δείγμα και τεχνική	21
3.4 Ανάλυση αξιοπιστίας	23
3.5 Επεξεργασία στοιχείων για ανάλυση	23
3.6 Τα χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων	24
3.7 Σύνοψη	24
Βιβλιογραφία	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Εμπειρική ανάλυση και ανάλυση δεδομένων

4.1 Εισαγωγή	27
4.2 Περιγραφική στατιστική ανάλυση	27
4.3 Οι αντιλήψεις των ελεγκτών για τον αντίκτυπο της απάτης στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών	30
4.4 Οι αντιλήψεις των ελεγκτών για τις ευθύνες τους στην αναζήτηση της απάτης στην Ελλάδα	31
4.4.1 Οι αντιλήψεις των ελεγκτών για τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης στην Ελλάδα	31
4.4.2 Οι αντιλήψεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης στην Ελλάδα	33
4.5 Οι αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με την ενεργητικότητά τους στην αναζήτηση της απάτης στην Ελλάδα	35
4.5.1 Οι αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την ανίχνευση της απάτης στην Ελλάδα	35

4.5.2 Οι αντιλήψεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με την ενεργητικότητά τους στην αναζήτηση της απάτης στην Ελλάδα	37
4.6 Σύνοψη	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Συμπεράσματα και προτάσεις για μελλοντική έρευνα

5.1 Σύνοψη των αποτελεσμάτων της έρευνας	40
5.1.1 Οι αντιλήψεις των ελεγκτών για την ύπαρξη της απάτης	40
5.1.2 Οι αντιλήψεις των ελεγκτών για τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης	41
5.1.3 Οι αντιλήψεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης στην Ελλάδα	42
5.1.4 Οι αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την ανίχνευση της απάτης στην Ελλάδα	43
5.1.5 Οι αντιλήψεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με την ενεργητικότητά τους στην αναζήτηση της απάτης στην Ελλάδα	44
5.2 Περιορισμοί της έρευνας	45
5.3 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα	46
Βιβλιογραφία	46
Βιβλιογραφία	49
Παράρτημα	
Παράρτημα 1: Συνοδευτική επιστολή ερωτηματολογίου	57

Παράρτημα 2: Ερωτηματολόγιο ποσοτικής έρευνας	58
Παράρτημα 3: Κατάλογος επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα	62
Παράρτημα 4: Αποτελέσματα SPSS	63

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Πίνακας 3.1: Πληροφορίες σχετικά με τους οργανισμούς και τους ερωτηθέντες	25
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Πίνακας 4.1: Περιγραφικά στατιστικά των αντιλήψεων του ελεγκτή για τον αντίκτυπο της απάτης στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών	27
Πίνακας 4.2: Περιγραφικά στατιστικά των αντιλήψεων των ελεγκτών για τον ρόλο τους στην πρόληψη και ανίχνευση της απάτης	28
Πίνακας 4.3: Περιγραφικά στατιστικά των αντιλήψεων του ελεγκτή σχετικά με την ενεργητικότητά του στην αναζήτηση της απάτης	29
Πίνακας 4.4: Οι αντιλήψεις των ελεγκτών για τον αντίκτυπο της απάτης στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών	30
Πίνακας 4.5: Οι αντιλήψεις των ελεγκτών για τον ρόλο τους στην πρόληψη και ανίχνευση της απάτης	32
Πίνακας 4.6: Οι αντιλήψεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών για τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης στο κατασκευαστικό επίπεδο	34
Πίνακας 4.7: Οι αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με την ενεργητικότητά τους στην αναζήτηση της απάτης	36
Πίνακας 4.8: Οι αντιλήψεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με τις διαδικασίες για την ανίχνευση της απάτης	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγή

Ο έλεγχος χρησιμοποιείται για να πιστοποιήσει τη λογοδοσία και τη διαχείριση μιας επιχείρησης και για αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως λύση στο πρόβλημα της υπηρεσίας (Stirbu et al., 2009). Έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί για την απάτη και ένας εκ των οποίων προέρχεται από τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου. Τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ISA 240) ορίζουν την απάτη ως μια σκόπιμη πράξη που πραγματοποιείται από ένα ή περισσότερα άτομα που είναι είτε μέλη της διοίκησης είτε υπεύθυνοι για τη διακυβέρνηση είτε υπάλληλοι της εταιρείας ή τρίτοι, οι οποίοι χρησιμοποιούν δόλο ώστε να αποκτήσουν ένα άδικο ή παράνομο πλεονέκτημα.

Οι ελεγκτές είναι τα άτομα που προσπαθούν να εντοπίσουν τυχόν παράνομη πράξη που πραγματοποιείται μέσα στην επιχείρηση. Ο Page (2014, p.1) ισχυρίστηκε ότι η εμπιστοσύνη που επιτυγχάνει ένας ελεγκτής είναι υποκειμενική και λόγω διαφόρων παραγόντων δεν μπορεί να είναι απόλυτη. Σε αυτούς τους παράγοντες συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων η αδυναμία του ελεγκτή να εξετάσει όλα τα στοιχεία, ο περιορισμένος όγκος των ελεγκτικών τεκμηρίων, καθώς και οι αβεβαιότητες ως προς το μέλλον. Το χάσμα προσδοκιών είναι η απόκλιση μεταξύ των προσδοκιών των ελεγκτών για τις πράξεις τους και των προσδοκιών των μη-ελεγκτών σχετικά με τους ελεγκτές και τις πράξεις τους (Sidami, 2007; Zhang, 2007).

Οι λογιστές και οι ειδικοί του κλάδου, κατά την προσπάθειά τους να εξαλείψουν το χάσμα προσδοκιών, εντόπισαν τα αίτια του και υιοθέτησαν ορισμένα ελεγκτικά πρότυπα που συλλογικά ονομάζονται « Εξέταση της απάτης σε έναν έλεγχο οικονομικών καταστάσεων». Αυτά τα πρότυπα είναι το SAS 53, 54, 58, 59, 82 και 92 και αναγνωρίζουν μεγαλύτερη ευθύνη στον ελεγκτή. Το 2002 εκδόθηκε το πρότυπο ISA 240 από το Διεθνές Συμβούλιο Ελέγχου και Εξασφάλισης (IAASB) το οποίο αφορά την ευθύνη των ελεγκτών ως προς την εξέταση της απάτης κατά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων. Το Πρότυπο αυτό

αναθεωρήθηκε πολλές φορές μέχρι το 2009 όπου τέθηκε σε ισχύ το σχέδιο «Οι αρμοδιότητες των ελεγκτών σχετικά με την απάτη κατά τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων».

Παρά την εκτεταμένη έρευνα σχετικά με την απάτη στις ανεπτυγμένες χώρες (e.g. Rezaee, 2004; Alleyne & Howard, 2005; Bierstaker, Brody & Pacini, 2006; Hassink, Meuwissen & Bollen, 2010; Holm, Langsted & Seehausen, 2012), υπάρχει ανεπαρκής βιβλιογραφία για την Ελλάδα. Έτσι, ο σκοπός αυτής της έρευνας είναι να διερευνηθούν οι αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με την ύπαρξη απάτης στην Ελλάδα. Η έρευνα αυτή περιλαμβάνει επίσης τη διερεύνηση των αντιλήψεων των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με τις ευθύνες τους όσον αφορά την πρόληψη και ανίχνευση της λογιστικής απάτης. Τέλος, η μελέτη αυτή επιδιώκει να διερευνήσει το βαθμό στον οποίο οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές στην Ελλάδα είναι ενεργοί για τον εντοπισμό της απάτης κατά τη διενέργεια του ελέγχου. Για αυτό η μελέτη προσπαθεί να απαντήσει σε τρία αλληλένδετα ερευνητικά ερωτήματα. Τα ερωτήματα είναι τα εξής:

Ερευνητικό ερώτημα 1^ο: Σε ποιο βαθμό οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές στην Ελλάδα αντιλαμβάνονται την ύπαρξη της απάτης στις ελληνικές επιχειρήσεις;

Ερευνητικό ερώτημα 2^ο: Πως αντιλαμβάνονται το ρόλο τους οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές σχετικά με την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης στην Ελλάδα;

Ερευνητικό ερώτημα 3^ο: Σε ποιο βαθμό είναι ενεργοί οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές στον εντοπισμό της απάτης κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου στην Ελλάδα;

Η Ελλάδα μπορεί για διάφορους λόγους να αποτελέσει χρήσιμη περίπτωση για αυτή την έρευνα. Αρχικά, οι ελεγκτές στην Ελλάδα διέπονται από τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ISA 240). Τα πρότυπα αυτά απαιτούν από τους ελεγκτές να ασκούν επαγγελματικό σκεπτικισμό κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και ιδίως κατά την εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους ανακρίβειας λόγω απάτης. Σύμφωνα με τον Goodwin (2004), η σχέση μιας επιχείρησης με τους εξωτερικούς ελεγκτές και οι διάφορες συνιστώσες ενός εσωτερικού ελέγχου μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των πελατών. Οι Martinis και Mock (2011) διαπίστωσαν ότι οι διαφορές μεταξύ των χωρών μπορεί να επηρεάσουν τις εκτιμήσεις του κινδύνου του πελάτη και τις επακόλουθες αποφάσεις σχεδιασμού του ελέγχου και έτσι να επηρεαστεί όλη η φύση του εξωτερικού ελέγχου. Λόγω αυτών των διαφορών, οι Martinis et al. (2011) πρότειναν, παρά την ύπαρξη συνοχής των προτύπων ελέγχου σε όλες τις χώρες, να προγραμματίζονται οι ελεγκτικές αποφάσεις ανά χώρα.

Η μελέτη αυτή οφείλεται στην ανάγκη αύξησης της αξιοπιστίας των συστημάτων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και στην ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης μιας εταιρείας. Οι Holt και DeZoort (2006) υποστήριξαν ότι οι τρεις βασικοί παράγοντες της εταιρικής διακυβέρνησης που παίζουν κρίσιμο ρόλο στη μείωση των οργανωτικών κινδύνων είναι η διοίκηση, ο εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος. Ομοίως, ο Goh (2009) υποστήριξε ότι πέρα από τις ορθές πρακτικές διαχείρισης και τους αυστηρούς μηχανισμούς εποπτείας και ελέγχου, οι εταιρείες μπορούν να πετύχουν αποτελεσματική διακυβέρνηση και μέσω τριών βασικών μηχανισμών παρακολούθησης, δηλαδή τον εσωτερικό έλεγχο, τον εξωτερικό έλεγχο και τα διευθυντικά στελέχη. Σε αντίθεση με τα παραπάνω, οι Beasley, Carcello και Hermanson (1999) έδειξαν ότι η διαχείριση της απάτης και η έλλειψη αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης συνδέονται σωματικά. Οι Horrast και Olsen (2007) έδειξαν ότι μεγάλες εταιρείες, όπως η Tyco International και η Lehman Brother, εάν είχαν αποτελεσματικές ελεγκτικές επιτροπές να εποπτεύσουν τις οικονομικές εκθέσεις και τις διαδικασίες ελέγχου, θα μπορούσαν να είχαν αποφύγει τις ζημιές που υπέστησαν. Επιπλέον, οι Gramling και Myer (2003) και οι Omar και Abu Bakar (2012) πραγματοποίησαν εμπειρικές μελέτες οι οποίες υπέδειξαν ότι οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές, σε συνδυασμό με έναν μηχανισμό εταιρικής διακυβέρνησης υψηλής ποιότητας, παίζουν σημαντικό ρόλο στη μείωση της επίπτωσης μιας δόλιας οικονομικής αναφοράς.

1.2 Παρουσίαση της Διπλωματικής

Για να διερευνηθούν τα θέματα που περιγράφονται παραπάνω η έρευνα είναι οργανωμένη σε μια σειρά αλληλένδετων τμημάτων. Το Κεφάλαιο 2 περιλαμβάνει μια ανασκόπηση της σημαντικής βιβλιογραφίας. Το Κεφάλαιο 3 περιγράφει τον σχεδιασμό της έρευνας και τις μεθόδους συλλογής των δεδομένων. Στο Κεφάλαιο 4 γίνεται συζήτηση των εμπειρικών αποτελεσμάτων των αναλύσεων. Τέλος, το Κεφάλαιο 5 επεκτείνει τα αποτελέσματα και προσφέρει μια συμπληρωματική συζήτηση ενώ ακόμα περιγράφει τους περιορισμούς της εργασίας, εντοπίζει τους τρόπους μιας μελλοντικής έρευνας και προσφέρει ορισμένες τελικές παρατηρήσεις.

Βιβλιογραφία

Alleyne, P. & Howard, M. (2005), 'An explanatory study of auditors' responsibility for fraud detection in Barbados', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 3, pp. 284–303.

Beasley, M. S., Carcello, J. V. & Hermanson, D. R. (1999), *Fraudulent Financial Reporting 1987–1997: An Analysis of US Public Companies*, New York: AICPA.

Bierstaker, J. L., Brody, R. G. & Pacini, C. (2006), 'Accountants' perceptions regarding fraud detection and prevention methods', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21, No. 5, pp. 520–35.

Goh, B. (2009), 'Audit committees, boards of directors, and remediation of material weaknesses in internal control', *Contemporary Accounting Research*, Vol. 26, No. 2, pp. 7–21.

Goodwin, J. (2004), 'A comparison of internal audit in the private and public sectors', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19, No. 5, pp. 640–50.

Gramling, A. A. & Myers, P. M. (2003), 'Internal auditors' assessment of fraud warning signs: Implications for external auditors', *The CPA Journal*, Vol. 73, No. 6, pp. 20–4.

Harrast, S. & Olsen, I. (2007), 'Can audit committees prevent management fraud?', *The CPA Journal*, Vol. 77, No. 1, pp.24–8.

Hassink, H., Meuwissen, R. & Bollen, L. (2010), 'Fraud detection, redress and reporting by auditors', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25, No. 9, pp. 861–81.

Holm, C., Langsted, L. B. & Seehausen, J. (2012), 'Establishing proactive auditor responsibilities in relation to fraud: The role of the courts and professional bodies in Denmark', *International Journal of Auditing*, Vol. 16, No. 1, pp. 79–97.

Holt, T. P. & DeZoort, T. (2006), '*The effects of internal audit report disclosure on perceived financial reporting reliability*', Tuscaloosa, AL: University of Alabama.

Institute of Internal Auditors (2012), *International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards)*. Available at: <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/IPPF%202013%20English.pdf> (accessed on 14 February 2014).

Martinis, M. D., Fukukawa, H. & Mock, T. J. (2011), 'Exploring the role of country and client type on the auditor's client risk assessments and audit planning decisions', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 26, No. 7, pp. 543–65.

Omar, N. & Abu Bakar, K. M. (2012), 'Fraud prevention mechanisms of Malaysian government-linked companies: An assessment of existence and effectiveness', *Journal of Modern Accounting and Auditing*, Vol. 8, No. 1, pp. 15–31.

Page, M. (2014), 'What do auditors in the UK mean by "reasonable assurance"?'. Available at: https://www.icaew.com/~/_media/Files/Technical/Audit-and-assurance/audit-quality/audit-quality-forum/what-do-auditors-in-the-uk-mean-by-reasonable-assurance.pdf (accessed on 15 March 2014).

Rezaee, Z. (2004), 'Restoring public trust in the accounting profession by developing anti-fraud education, programs, and auditing', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19, No. 1, pp. 134–48.

Sidani, Y. M. (2007), 'The audit expectation gap: Evidence from Lebanon', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 22, No. 3, pp. 288–302.

Stirbu, D., Moraru, M., Farcane, N., Blidisel, R. & Popa, A. (2009), 'Fraud and error: Auditors' responsibility levels', *Annales University Apulensis Series Oeconomica*, Vol. 11, No. 1, pp. 54–64.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής επισκόπησης αναλύονται οι βασικές έννοιες της εργασίας, δηλαδή της απάτης και του ρόλου των ελεγκτών στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης. Αρχικά, αναφέρονται οι διάφοροι ορισμοί που έχουν αποδοθεί στην απάτη, καθώς και οι διάφορες μορφές που μπορεί να πάρει. Γίνεται περιγραφή του μοντέλου αξιολόγησης των κινδύνων και αναφέρονται οι δύο τύποι ευκαιριών για την διάπραξη της απάτης. Στη συνέχεια, αναλύεται ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών στην ανίχνευση της απάτης. Πρώτα, γίνεται αναφορά στα Διεθνή Πρότυπα για τον Εσωτερικό Έλεγχο και τις απαιτήσεις τους από τους εσωτερικούς ελεγκτές. Ακόμα, τονίζεται ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην πρόληψη και ανίχνευση της απάτης. Τέλος, στο κεφάλαιο αυτό γίνεται ανάλυση του ρόλου των εξωτερικών ελεγκτών στην ανίχνευση της απάτης και τονίζεται ιδιαίτερα η συνεργασία μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών κατά τη διενέργεια ενός ελέγχου.

2.2 Ο Ορισμός της Απάτης

Η Δήλωση των Προτύπων Ελέγχου (SAS) ορίζει την απάτη ως ‘μια σκόπιμη πράξη που έχει ως αποτέλεσμα μια ουσιώδη ανακρίβεια στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, οι οποίες είναι υποκείμενα του ελέγχου’ (AICPA, SAS No.99, p.6). Τέλος, η Ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης (ACFE) ορίζει την απάτη ως την σκόπιμη κακή χρήση ή εφαρμογή των απασχολούμενων οργανωτικών πόρων ή περιουσιακών στοιχείων για προσωπικό εμπλουτισμό (ACFE, 1996, p.4).

Σύμφωνα με τον Hemraj (2004), η δόλια συμπεριφορά είναι η σκόπιμη πράξη που πραγματοποιείται από ένα ή περισσότερα άτομα ώστε να εξαπατήσουν ή να παραπλανήσουν

και τελικά να υπεξαιρέσουν περιουσιακά στοιχεία, να στρεβλώσουν την χρηματοοικονομική επίδοση ενός οργανισμού ή να αποκτήσουν ένα άδικο αποτέλεσμα. Ο Hemraj (2004) ισχυρίστηκε ότι το κακούργημα, η υπεξαίρεση, οι παρατυπίες και ο σφετερισμός περιλαμβάνονται στον ορισμό της απάτης.

Η απάτη θεωρείται ένα έγκλημα και ανεξάρτητα από τον τρόπο που ορίζεται επηρεάζει όλους τους τύπους εταιρειών (Hillison et al., 2000). Έτσι, οι Chau και Yuen (2011) βρήκαν ότι οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων θεωρούν ότι η ανίχνευση της απάτης θα πρέπει να είναι ο πρωταρχικός στόχος ενός ελέγχου.

2.3 Η Ύπαρξη της Απάτης

Η απάτη αποτελεί ένα έγκλημα που ζημιώνει όλες τις επιχειρήσεις μέσα στις οποίες πραγματοποιείται, ανεξάρτητα από τον χώρο στον οποίο δραστηριοποιούνται ή το μέγεθός τους (Burnaby, Howe & Muehlmann, 2009; Beasley et al., 2010). Οι επιχειρήσεις κυρίως αντιμετωπίζουν απάτες και διαφθορές που προέρχονται από το εσωτερικό περιβάλλον του οργανισμού και συγκεκριμένα από το ίδιο το προσωπικό, διοικητικό και μη-διοικητικό (Phua et al., 2010). Σύμφωνα με τον James (2013), για να μπορέσουν οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να δεχτούν τις οικονομικές εκθέσεις ως σωστές και ακριβείς, θα πρέπει να πειστούν ότι τυχόν παράνομη δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα μέσα στον οργανισμό αποτρέπεται πλήρως και αποτελεσματικά ή οποιαδήποτε απόπειρα συμμετοχής σε απάτη ανιχνεύεται και αναφέρεται. Σύμφωνα με τους Alleyne Howard (2005) και τους O' Reilly – Allen και Zikmund (2013) αυτό που χαρακτηρίζει τους οργανισμούς που υποβάλλονται σε παράνομη δραστηριότητα, όπως για παράδειγμα χειραγώγηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, υπεξαίρεση και κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων, είναι η έκπληξη των διευθυντών όχι μόνο για την ύπαρξη της δραστηριότητας αλλά και για την αποτυχία των ελεγκτών να την εντοπίσουν και να την αποκαλύψουν.

Γνωστά παραδείγματα παράνομης συμπεριφοράς αποτελούν οι περιπτώσεις της Enron, της HealthSouth και της Worldcom. Τα παραδείγματα αυτά δείχνουν ότι η απάτη μπορεί να επηρεάσει αρνητικά έναν οργανισμό με πολλούς τρόπους όπως να καταστρέψει την φήμη του, να διαταράξει την εμπιστοσύνη των μετόχων και να οδηγήσει μέχρι την

κατάρρευση μεγάλων εταιρειών (Forver & Froncoi, 1999; Bishop, 2004; Lee, Md Ali & Gloeck, 2003; Biegelman, 2013; O' Reilly – Allen & Zikmund, 2013). Παραδείγματα παράνομων συμπεριφορών αποτελούν η δημιουργία εικονικών πιστωτών και ανύπαρκτων ατόμων στην μισθοδοσία, η προετοιμασία σύνθετων χρηματοοικονομικών πληροφοριών, αδήλωτα αποθέματα, μεγάλες εικονικές πωλήσεις, μη-εξουσιοδοτημένες διαγραφές, ανάλυση εταιρικών χρημάτων και χρημάτων των μετόχων για προσωπικό έξοδα και η χειραγώγηση των χρηματοοικονομικών αρχείων για προσωπικές ανάγκες. Το ερώτημα που τελικά δημιουργείται λόγω της πληθώρας των τρόπων με τους οποίους μια απάτη μπορεί να συμβεί είναι το εξής «Ποιος είναι υπεύθυνος για την ανίχνευση της; ».

Η ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης και το Αμερικανικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Δημόσιων Λογιστών (2002) υποστηρίζουν ότι πρωταρχική ευθύνη των Διοικητικών Συμβουλίων και των Επιτροπών Ελέγχου είναι να εποπτεύουν με ανεξάρτητο τρόπο τη Διοίκηση κατά του προσδιορισμού των κινδύνων απάτης να εφαρμόζουν κατάλληλα μέτρα καταπολέμησης της απάτης και να δημιουργούν ένα κατάλληλο «τόνο στην κορυφή». Ο «τόνος στην κορυφή» είναι ένας όρος από το πεδίο της λογιστικής και χρησιμοποιείται για να περιγράψει το γενικό ηθικό κλίμα ενός οργανισμού, όπως έχει καθιερωθεί από το Δ.Σ. , την επιτροπή ελέγχου και τα ανώτερα διοικητικά στελέχη. Η ύπαρξη ενός «τόνου στην κορυφή» πιστεύεται από τους ειδικούς επιχειρηματικής ηθικής ότι βοηθάει στην πρόληψη της απάτης και άλλων ανήθικων πρακτικών. Με την ύπαρξη ενός κατάλληλου «τόνου στην κορυφή» η διοίκηση έχει ισχυρή επιρροή στον καθαρισμό του συνολικού χαρακτήρα διακυβέρνησης μέσα σε μια επιχείρηση (Cohen, Krishnamoorthi & Wright, 2002).

Σύμφωνα με τους Gromling και Nyers (2003), Chou και Yuen (2011), Lin et al. (2011), Omar και Abu Baker (2012), η πλειονότητα των ερευνητών υποστηρίζει ότι αυτοί που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή εσωτερικών ελέγχων, για την προώθηση κατάλληλων μέτρων αναφοράς και την υιοθέτηση ορθών λογιστικών πολιτικών είναι τα διοικητικό προσωπικό και όχι οι ελεγκτές. Ομοίως, οι Chou και Yuen (2011) υποδεικνύουν ότι οι διευθυντές και άλλοι εταιρικοί διοικητές έχουν την κύρια ευθύνη για την ανίχνευση και πρόληψη της απάτης.

Οι Chander, Edwards και Anderson (1993) υποστηρίζουν ότι η ανάγκη για έλεγχο και η ύπαρξη ελέγχου μέσα στην επιχείρηση αποτελεί έναν μηχανισμό ο οποίος βεβαιώνει τη λογοδοσία και την διαχείριση της εταιρείας. Επίσης, ο έλεγχος βοηθάει στην μείωση της πιθανότητας ύπαρξης εκούσιων και ακούσιων λαθών κατά η σύνταξη των

χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Σύμφωνα με τους Smith (2005), πέρα από την ευθύνη των διευθυντών για την ανίχνευση της απάτης, οι ελεγκτές καθίστανται εν μέρει υπεύθυνοι για την ανίχνευση της απάτης λόγω της φύσεως της δουλειάς τους. Ομοίως, η Krambia Kararis (2001) υποστηρίζει ότι οι ελεγκτές πρέπει να αξιοποιούν το μοντέλο αξιολόγησης κινδύνου κατά την προσπάθειά τους για την ανίχνευση της απάτης. Το μοντέλο αυτό ορίζει ότι η πιθανότητα απάτης μπορεί να εκφραστεί ως μια συνάρτηση τριών συστατικών, του εξορθολογισμού (R), της ευκαιρίας (C) και του ατόμου (P) και να πάρει αυτή τη μορφή $Pr(\text{fraud}) = f(R, O, P)$ (Krambia-Karardis, 2002, p.270). Το μοντέλο ROP βοηθάει τους ελεγκτές να αναγνωρίσουν αποτελεσματικά τα χαρακτηριστικά της κατάστασης και της ίδιας της εταιρείας, τα οποία παρέχουν σε ένα άτομο (P), το οποίο έχει κίνητρο και εγκληματική προσωπικότητα, την ευκαιρία (C) να διαπράξει την απάτη και στη συνέχεια να εξορθολογίσει (R) τις ενέργειες του (Krambia – Karardis, 2010).

Οι Hilson, Pacini και Simson (1999) ανακάλυψαν ότι η προσωπική ακεραιότητα που διακατέχει τους εργαζομένους μπορεί να αποτελέσει το βασικό στοιχείο το οποίο θα αποθαρρύνει το άτομο από την πραγματοποίηση της υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι τα άτομα δεν διαπράττουν απάτη παρά μόνο αν η παράνομη δραστηριότητα συμβαδίζει με τον προσωπικό κώδικα δεοντολογίας τους. Πρόσθεσαν επίσης ότι η περίπτωση στην οποία οι εσωτερικοί έλεγχοι μέσα στον οργανισμό είναι αδύναμοι ή ανύπαρκτοι καθώς και η απόκτηση από τους εργαζόμενους συγκεκριμένου επιπέδου εμπιστοσύνης μέσα στους οργανισμούς, λειτουργούν ως ευκαιρίες για την διάπραξη απάτης. Γι' αυτόν τον λόγο, υποστηρίζουν ότι οι αποτελεσματικοί ελεγκτικοί μηχανισμοί λειτουργούν ως περιοριστικό μέσο των ευκαιριών απάτης.

Σχετικά με τα παραπάνω, οι Graycor και Sidebottom (2012) περιγράφουν δύο τύπους ευκαιριών, τις συστηματικές και τις τοπικές. Οι συστηματικές ευκαιρίες προέρχονται από το πολιτικό και επιχειρησιακό περιβάλλον, το οποίο ορίζει τις λειτουργίες του οργανισμού. Το περιβάλλον αυτό αντανάκλα την θεσμοθέτηση χαμηλών προτύπων που σχετίζονται με την ηθική και την ακεραιότητα. Οι τοπικές ευκαιρίες αποτελούν περιστάσεις που φέρνουν κοντά τον πιθανόν δράστη με τον στόχο. Έτσι, οι τοπικές ευκαιρίες αντανάκλουν την ικανότητα και την προθυμία των ηγετών του οργανισμού να παρεμβαίνουν και να εφαρμόζουν ελέγχους που μειώνουν την πιθανότητα απάτης.

Οι Montgomery και Bearley (2002) ανέφεραν ότι σκόπιμες ανακρίβειες στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μπορεί να προέλθουν από διάφορα χρηματοοικονομικά

κίνητρα ή πιέσεις που μπορεί να δεχθεί το διοικητικό προσωπικό. Οι πιέσεις αυτές μπορεί να δημιουργήσουν ορισμένες περιβαλλοντικές ή επιχειρηματικές συνθήκες, οι οποίες τελικά να απειλήσουν την οικονομική σταθερότητα και κερδοφορία της επιχείρησης. Σημαντικές μειώσεις της ζήτησης ενός πελάτη και η προοπτική της επιχειρηματικής αποτυχίας μπορεί να αποτελέσουν παραδείγματα υποκίνησης ενός ατόμου σε απάτη. Αυτοί οι ισχυρισμοί υποστηρίχθηκαν από την εργασία που πραγματοποίησαν οι Hillison et al. (1999) και οι Lou, Hua και Wong (2009).

Οι Beasley et al. (2010) ανακάλυψαν ότι οι επιχειρήσεις που διαπράττουν απάτη αλλάζουν ελεγκτές δύο φορές περισσότερο σε σχέση με τις μη-δόλιες επιχειρήσεις. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι αυτό που μπορεί να βοηθήσει στην ανακάλυψη της πιθανής σχέσης μεταξύ των συνθηκών που οδηγούν στις αλλαγές ελεγκτών και των συνθηκών που προωθούν την απάτη είναι οι αναδρομικές αναλύσεις σχετικά με τις αλλαγές των ελεγκτών σε συνδυασμό με γνωστές περιπτώσεις απάτης. Δεδομένης αυτής τη σχέσης, οι ελεγκτές που δεν εκπληρώνουν τις ευθύνες τους ως προς την ανίχνευση και αποκάλυψη της απάτης μπορεί να οδηγηθούν σε δίκη (Bonner, Palmruse & Young, 1998).

2.4 Ο Ρόλος των Εσωτερικών Ελεγκτών στην Ανίχνευση της Απάτης

Τον Οκτώβριο του 2008, το Ινστιτούτο των Εσωτερικών Ελεγκτών έκδωσε τα Διεθνή Πρότυπα για την επαγγελματική άσκηση του Εσωτερικού Ελέγχου (Standards). Τα πρότυπα αυτά αναθεωρήθηκαν τον Οκτώβριο του 2012 έτσι ώστε να περιγράφει τις ευθύνες των εσωτερικών ελεγκτών και τη φύση των δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου (ΠΑ, 2012). Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελέγχων (1210.A2, p.6) απαιτεί από τους εσωτερικούς ελεγκτές να διαθέτουν την κατάλληλη γνώση έτσι ώστε να μπορούν να αξιολογούν τον κώδικα απάτης αλλά και τον τρόπο με τον οποίο ο οργανισμός διαχειρίζεται αυτόν τον κίνδυνο. Παρ' όλα αυτά, το πρότυπο δεν απαιτεί από τους εσωτερικούς ελεγκτές να έχουν την ίδια εμπειρία με ένα άτομο που η έρευνα και η ανίχνευση απάτης αποτελεί πρωταρχική του ευθύνη. Το Ινστιτούτο επίσης απαιτεί (1220.A1, 2120.A2 και 2210.A2) από τους εσωτερικούς ελεγκτές να ασκούν την απαιτούμενη επαγγελματική φροντίδα μέσω της αξιολόγησης της πιθανότητας ύπαρξης λάθους, απάτης ή μη-συμμόρφωσης και με την υπόδειξη του τρόπου με τον οποίο διαχειρίζεται το οργανωτικό προσωπικό αυτούς τους κινδύνους. Τέλος το Ινστιτούτο

(2410.A1) δίνει εντολή στους εσωτερικούς ελεγκτές να λαμβάνουν υπόψη τις προσδοκίες των ανώτερων στελεχών, του συμβουλίου και άλλων μετοχών, έτσι ώστε να καταλήγουν σε συμπεράσματα σχετικά με την οργανωτική απάτη. Ταυτόχρονα, αυτά τα συμπεράσματα θα πρέπει να στηρίζονται σε επαρκή, αξιόπιστα, σχετικά και χρήσιμα στοιχεία.

Σύμφωνα με τους Abbott, Parker και Peter (2012), Burnaby et al. (2009) και τον Richards (2002), τα τμήματα εσωτερικού ελέγχου παίζουν κρίσιμο ρόλο στην πρόληψη της απάτης. Αποτελούν την κεντρική δύναμη στην αποκάλυψη και στον περιορισμό των προγραμμάτων διαφθοράς και της κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων. Οι εσωτερικοί ελεγκτές ακόμα και αν δεν επιβλέπουν προγράμματα πρόληψης της απάτης είναι δουλειά τους να εμπλέκονται στον εντοπισμό των κινδύνων απάτης και συμβάλλουν στον σχεδιασμό ειδικών προγραμμάτων παρακολούθησης έτσι ώστε να μειωθούν αυτοί οι κίνδυνοι. Ομοίως, οι Church, Mc Millon και Schneider (2011) ισχυρίζονται ότι όταν υπάρχουν αμφισβητήσιμα σχέδια επιδομάτων, όταν το δηλωμένο επίδομα είναι υψηλότερο σε σχέση με το αναμενόμενο ή όταν οι συμφωνίες για τον περιορισμό του χρέους αυξάνονται, τότε οι ελεγκτές μπορούν να εντοπίσουν παράγοντες κινδύνου για δόλια οικονομική έκθεση.

Το 2008, η Ένωση Πιστοποιημένων Εξεταστών Απάτης υπολόγισαν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές εντόπισαν πάνω από 19% των περιπτώσεων απάτης (ΙΠΕΑ, 2008). Το ποσοστό αυτό αποτελεί δραστική αύξηση σε σχέση με το 9% των περιπτώσεων απάτης που αποκαλύφθηκαν από εξωτερικούς ελεγκτές (ΙΠΕΑ, 2008). Το 2010, σύμφωνα με το ΙΠΕΑ (2010), οι εξωτερικοί ελεγκτές κατάφεραν να αποκαλύψουν μόνο το 4% των περιστατικών απάτης. Παρά τα σχετικά χαμηλά ποσοστά, το ΙΠΕΑ (2008) συμπεραίνει ότι τα τμήματα εσωτερικού ελέγχου αποτελούν τις πιο σημαντικές οντότητες για την ανίχνευση και τον περιορισμό οποιασδήποτε μορφής απάτης. Σε αντίθεση με την προηγούμενη σχετική έρευνα, το ΙΠΕΑ υποστήριξε ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές παίζουν πιο σημαντικό ρόλο από το διοικητικό προσωπικό της εταιρείας όσον αφορά συγκεκριμένες ενέργειες. Σύμφωνα με τους Burnaby et al. (2009), σ' αυτές τις ενέργειες περιλαμβάνονται η αναθεώρηση και ο έλεγχος των εσωτερικών ελέγχων, η παροχή ανταμοιβής για τους καταγγέλλοντες, η διεξαγωγή ελέγχων έκπληξης και η δημιουργία ανοικτών γραμμών απάτης.

Κρίσιμος παράγοντας ώστε να μπορέσει μια εταιρεία να εξαλείψει την απάτη και την κατάχρηση και να προετοιμάσει ακριβείς χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου (Carcello, Hermanson & Raghunandon, 2005, p.71; Herdman, 2002). Οι εσωτερικοί ελεγκτές εφόσον κατανοούν τους διάφορους τύπους

απάτης και τα ποσοστά εμφάνισης τους μπορούν πιο εύκολα να αναγνωρίσουν τους δείκτες κινδύνους απάτης και να τους αντιμετωπίσουν (Penry & Bryan, 1997; Carpenter & Mahoney, 2001; Omar & Abu Bakar, 2012). Ο Chadwick (1995) υποστήριξε ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές μπορεί να είναι απρόθυμοι να αναφέρουν περιστατικά απάτης, παρά την ύπαρξη αποδεικτικών στοιχείων. Παράγοντες που λειτουργούν ως αντικίνητρο στην αναφορά παράνομης δραστηριότητας είναι ο κίνδυνος της απόλυσης και η δυσκολία εξασφάλισης μελλοντικής απασχόλησης ως ανώτερος υπάλληλος εσωτερικού ελέγχου. Για να ξεπεράσουν οι εσωτερικοί ελεγκτές αυτό το δίλημμα μπορούν είτε να δουλέψουν με εξωτερικούς ελεγκτές για να εκτιμήσουν την ύπαρξη απάτης είτε να ερευνήσουν τους δείκτες κινδύνου απάτης (Apostolou et al., 2001). Το παραπάνω, δείχνει τον σημαντικό ρόλο που παίζουν οι εξωτερικοί ελεγκτές στην ανίχνευση και αναφορά οργανωτικής απάτης.

2.5 Ο Ρόλος των Εξωτερικών Ελεγκτών στην Ανίχνευση της Απάτης

Τα Γενικώς Αποδεκτά Ελεγκτικά Πρότυπα απαιτούν οι εξωτερικοί ελεγκτές να ασκούν επαγγελματικό σκεπτικισμό και να αξιολογούν το επίπεδο ελέγχου κινδύνου κατά τη διαδικασία σχεδιασμού του ελέγχου (Wallace & Kreutzfeldl, 1991). Σύμφωνα με το SAS 99, οι εξωτερικοί ελεγκτές έχουν την ευθύνη να καθορίζουν εάν κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου υπάρχει μέσα στην ομάδα η κατάλληλη επικοινωνία (Romos, 2003). Το ISA 240, ομοίως με τα Γενικώς Αποδεκτά Πρότυπα, απαιτεί οι εξωτερικοί ελεγκτές να ασκούν επαγγελματική κρίση κατά την εκτίμηση του κινδύνου ουσιώδους ανακρίβειας στις οικονομικές εκθέσεις λόγω της ύπαρξης δόλιας δραστηριότητας (Mayes, Mohamend Din & Omar, 2009). Το Πρότυπο επίσης απαιτεί ο ελεγκτής να ενημερώνει γραπτώς το διευθυντικό προσωπικό για το εάν έχει αμφιβάλλει για την πιθανότητα απάτης. Στην περίπτωση που η απάτη είναι ουσιώδης ή εμπλέκεται η διοίκηση, ο ελεγκτής πρέπει να ειδοποιεί την αρμόδια εποπτική αρχή, όπως η ορίζει το πρότυπο.

Η Krambia-Karardis (2010) υποστήριξε ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι νομικά υπεύθυνοι για την ανίχνευση και αναφορά απάτης που προέρχεται από ουσιώδεις εσφαλμένες οικονομικές αναφορές. Επίσης, οι ελεγκτές δέχονται ιδιαίτερες πιέσεις ώστε να δεχτούν την νομική ευθύνη για την ανίχνευση ουσιωδών απατών και αυτό συμβαίνει γιατί τα τελευταία χρόνια εξετάζεται διεξοδικά η ικανότητα τους να εντοπίζουν ουσιώδεις παρατυπίες.

Οι Levitt (1998), Mc Enroe και Martens (2001) λειτουργώντας ως δημόσιοι παρατηρητές, υποστήριξαν ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές ευθύνονται ώστε οι οικονομικές καταστάσεις που πιστοποιούνται να είναι ακριβείς. Ωστόσο, σύμφωνα με τον James (2003) μερικοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι το παραπάνω δεν είναι εφικτό καθώς οι εξωτερικοί ελεγκτές βρίσκονται σε περιορισμένο βαθμό στις εγκαταστάσεις των εταιρειών που εποπτεύουν και σε συνδυασμό με τον περιορισμένο όγκο γνώσεων που διαθέτουν γι' αυτές τις εταιρείες, επηρεάζεται η ικανότητα τους να αποτρέψουν την απάτη. Γι' αυτό το λόγο, οι Ορκωτοί Ελεγκτές Λογιστές (CPAs) θα πρέπει να βασίζονται στους εσωτερικούς ελέγχους ως την πρώτη γραμμή άμυνας κατά της απάτης (Wells, 2002).

Γι' αυτόν τον σκοπό, οι εξωτερικοί ελεγκτές μπορούν να συνεργαστούν με τους εσωτερικούς ελεγκτές στην προσπάθεια τους να εντοπίσουν δόλια οικονομικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, μπορούν να αξιοποιήσουν με αποτελεσματικό τρόπο την εμπειρογνωμοσύνη των εσωτερικών ελεγκτών ώστε να μπορούν να εκτελούν καλύτερα τα καθήκοντα τους (Hillison et al., 1999; Gramling & Myers, 2003).

Σύμφωνα με τους Mayers και Hason (1996), οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές μπορούν εξίσου να ανιχνεύσουν την απάτη και σύμφωνα με τους Thomas και Elements (2002) μπορούν να συνεργαστούν μεταξύ τους μιας και συμμετέχουν στην πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης. Επίσης, ανάλογα με τον βαθμό στον οποίο οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν εντοπίσει επιτυχώς την απάτη, οι εξωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να βασιστούν σ' αυτήν την εμπειρογνωμοσύνη. Για να χρησιμοποιήσουν όμως αυτές τις πληροφορίες θα πρέπει πρώτα να διερευνήσουν τις αντιλήψεις των εσωτερικών ελεγκτών σχετικά με τον κίνδυνο της απάτης, τις διαδικασίες ανίχνευσης της απάτης και της απάντησης των διαχειριστών για την ανίχνευση της απάτης (Thomas & Elements, 2002).

Οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές κατά την διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τον κίνδυνο απάτης προσπαθούν να πετύχουν όσο περισσότερο μπορούν (Apostolou et al., 2001). Επίσης, όπως απέδειξαν οι Lin et al. (2011), εάν οι εξωτερικοί και εσωτερικοί ελεγκτές συντονίσουν τις προσπάθειες τους είναι πιο πιθανό να ανιχνεύσουν τις ουσιώδεις αδυναμίες.

Με βάση την παραπάνω βιβλιογραφία, η μελέτη αυτή υποστηρίζει ότι οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να μοιράζονται την ευθύνη της ανίχνευσης απάτης. Επίσης προβλέπει ότι και οι δύο ομάδες θα δεχτούν ότι έχουν την ευθύνη, να προλαμβάνουν, ανιχνεύουν και αναφέρουν τις απάτες στην Ελλάδα. Επιπρόσθετα, η μελέτη αυτή υποστηρίζει

ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να συνεργάζονται με τους εσωτερικούς ελεγκτές για την επίτευξη των καθηκόντων τους.

2.6 Σύνοψη

Αυτό που είδαμε στο κεφάλαιο της βιβλιογραφικής επισκόπησης είναι ότι η απάτη είναι ένα έγκλημα που επηρεάζει αρνητικά κάθε εταιρεία την οποία αφορά και μπορεί να διεξαχθεί με πολλαπλούς διαφορετικούς τρόπους. Το μοντέλο αξιολόγησης των κινδύνων ορίζει τις τρεις συνιστώσες που επιδρούν στο άτομο και τον οδηγούν στην απάτη και γι' αυτό μπορεί να βοηθήσει τους ελεγκτές στην ανίχνευση της. Επιπλέον, είδαμε ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές παίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και ανίχνευση της απάτης, όπως ακριβώς και οι εξωτερικοί ελεγκτές. Αυτό που τονίστηκε είναι ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές μπορούν να βασιστούν στην δουλειά των εσωτερικών ελεγκτών και μάλιστα να συνεργαστούν μεταξύ τους ώστε να αυξήσουν τις πιθανότητες εντοπισμού τυχόν απάτης.

Βιβλιογραφία

Abbott, L. J., Parker, S. & Peter, G. F. (2012), 'Internal audit assistance and external audit timeliness', *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 31, No. 4, pp. 3–20.

Alleyne, P. & Howard, M. (2005), 'An explanatory study of auditors' responsibility for fraud detection in Barbados', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 3, pp. 284–303.

American Institute of Certified Public Accountants; Association of Certified Fraud Examiners; Financial Executives International; Information Systems Audit and Control Association; The Institute of Internal Auditors, Institute of Management Accountants; Society for Human Resource Management (2002), *Management Antifraud Programs and Controls: Guidance to Help Prevent and Deter Fraud*.

Apostolou, B. A., Hassell, J. M., Webber, S. A. & Sumners, G. E. (2001), 'The relative importance of management fraud risk factors', *Behavioral Research in Accounting*, Vol. 13, No. 1, pp. 1–24.

Association of Certified Fraud Examiners (2008), *Report to the Nation: Occupational Fraud and Abuse*, Austin, TX: ACFE.

Association of Certified Fraud Examiners (2010), *Report to the Nation on Occupational Fraud and Abuse. Global Fraud Study*, ACFE: Together Reducing Fraud Worldwide. Austin, TX: ACFE.

Beasley, M. S., J. V., Hermanson, D. R. & Neal, T. L. (2010), *Fraudulent Financial Reporting 1998-2007: An Analysis of US Public Companies*, New York: Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

Biegelman, M. T. (2013), *Faces of Fraud*, Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Bishop, T. J. F. (2004), 'Preventing, deterring, and detecting fraud: What works and what doesn't', *Journal of Investment Compliance*, Vol. 5, No. 2, pp. 120–7.

Bonner, S. E., Palmrose, Z.-V. & Young, S. M. (1998), 'Fraud type and auditor litigation: An analysis of SEC accounting and auditing enforcement releases', *The Accounting Review*, Vol. 73, No. 4, pp. 503–32.

Burnaby, P., Howe, M. & Muehlmann, B. W. (2009), 'Detecting fraud in the organization: An internal audit perspective', *Journal of Forensic & Investigative Accounting*, Vol. 3, No. 1, pp. 195–233.

Carcello, J. V., Hermanson, D. R. & Raghunandan, K. (2005), 'Factors associated with US public companies' investment 128 S. S. Halbouni in internal auditing', *Accounting Horizons*, Vol. 19, No. 2, pp. 69–84

Carpenter, B. W. & Mahoney, D. P. (2001), 'Analyzing organizational fraud', *Internal Auditor*, Vol. 58, No. 2, pp. 33–8.

Chadwick, W. (1995), 'Tough questions, tougher answers', *Internal Auditor*, Vol. 53, No. 6, pp. 63–5.

Chandler, R. A., Edwards, J. R. & Anderson, M. (1993), 'Changing perceptions of the role of the company auditor, 1840–1940', *Accounting and Business Research*, Vol. 23, pp. 443–59.

Chau, G. & Yuen, Y. (2011), 'Auditors responsibilities and procedures for detecting fraud', Learning Centre, Autumn. Available at: <http://www.google.ae/#hl=en&tbo=d&scient=psy-b&q=Auditors+Responsibilities+and+Procedures+for+Detecting+Fraud&oq> (accessed on 4 February 2013).

Church, B. K., McMillan, J. J. & Schneider, A. (2001), 'Factors affecting internal auditors' consideration of fraudulent financial reporting during analytical procedures', *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 20, No. 1, pp. 65–80.

Cohen, J., Krishnamoorthi, G. & Wright, A. (2002), 'Corporate governance and the audit process', *Contemporary Accounting Research*, Vol. 19, No. 4, pp. 573–94.

Farrell, B. R. & Franco, J. R. (1999), 'The role of the auditor in prevention and detection of business fraud: SAS No. 82', *Western Criminology Review*, Vol. 2, No. 1, pp. 1–12.

Gramling, A. A. & Myers, P. M. (2003), 'Internal auditors' assessment of fraud warning signs: Implications for external auditors', *The CPA Journal*, Vol. 73, No. 6, pp. 20–4.

Graycar, A. & Sidebottom, A. (2012), 'Corruption and control: A corruption reduction approach', *Journal of Financial Crime*, Vol. 19, No. 4, pp. 384–99.

Hemraj, M. B. (2004), 'Preventing corporate scandals', *Journal of Financial Crime*, Vol. 11, No. 3, pp. 268–76.

Herdman, R. (2002), 'Making audit committees more effective', Speech at Tulane Corporate Law Institute, 10 March.

Hillison, W., Pacini, X. & Sinason, D. (1999), 'The internal auditor as fraud-buster', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 14, No. 7, pp. 351–62.

Hillison, W., Pacini, C., Sinason, D., Carson, J. M. & Marlett, D. C. (2000), 'The insurance firm internal auditor as fraud-buster', *CPCU Journal*, Vol. 53, No. 3, pp. 168–78.

Institute of Internal Auditors (2012), *International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards)*. Available at: <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/IPPF%202013%20English.pdf> (accessed on 14 February 2014).

James, K. L. (2003), 'The effects of internal audit structure on perceived financial statements fraud prevention', *Accounting Horizons*, Vol. 17, No. 4, pp. 315-27

Krambia-Kapardis, M. (2001), *Enhancing the Auditor's Fraud Detection Ability: An Interdisciplinary Approach*, Frankfurt am Main: Peter Lang.

Krambia-Kapardis, M. (2002), 'A fraud detection model: A must for auditors', *Journal of Financial Regulation and Compliance*, Vol. 10, No. 3, pp. 266–78.

Krambia-Kapardis, M. (2010), 'Neural networks: The panacea in fraud detection?', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25, No. 7, pp. 659–78.

Lee, T. H., Md Ali, A. & Gloeck, J. D. (2008), 'A study of auditors' responsibility for fraud detection in Malaysia', *Southern African Journal of Accountability and Auditing Research*, Vol. 8, pp. 27–34.

Levitt, A. (1998), 'Corporate governance: Integrity in the Information Age', Remarks by Chairman Arthur Levitt, US Securities and Exchange Commission, at the Corporate Law Institute, New Orleans, LA: Tulane University.

Lin, S., Pizzini, M., Vargus, M. & Bardhan, I. R. (2011), 'The role of the internal audit function in the disclosure of material weaknesses', *The Accounting Review*, Vol. 86, No.1, pp. 287–323.

Lou, Y., Hua, N. & Wang, M. (2009), 'Fraud risk factor of the fraud triangle: Assessing the likelihood of fraudulent financial reporting', *Journal of Business and Economics Research*, Vol. 7, No. 2, pp. 61–78.

McEnroe, J. & Martens, S. C. (2001), 'Auditors' and investors' perceptions at the "Expectation Gap" ', *Accounting Horizons*, Vol. 15, No. 4, pp. 545–58.

Montgomery, D. D. & Beasley, M. S. (2002), 'Auditors' new procedures for detecting fraud', *Journal of Accountancy*, Vol. 193, No. 5, pp. 63–6.

Moyes, G. D. & Hassan, I. (1996), 'An empirical analysis of fraud detection likelihood', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 11, No. 3, pp. 41–6.

Moyes, G. D., Mohamed Din, H. F. & Omar, N. H. (2009), 'The effectiveness of the auditing standards to detect The Role of Auditors in Preventing, Detecting, and Reporting Fraud: The Case of the United Arab Emirates (UAE) 129 fraudulent financial reporting activities in financial statement audits in Malaysia', *International Business and Economics Research Journal*, Vol. 8, No. 9, pp. 1–18.

O'Reilly-Allen, M. & Zikmund, P. E. (2013), 'Whose responsibility is it to deter and detect fraud? The role of management, the auditor, and the fraud examiner', *Journal of Global Business Management*, Vol. 5, No. 1.

Omar, N. & Abu Bakar, K. M. (2012), 'Fraud prevention mechanisms of Malaysian government-linked companies: An assessment of existence and effectiveness', *Journal of Modern Accounting and Auditing*, Vol. 8, No. 1, pp. 15–31.

Perry, L. M. & Bryan, B. J. (1997), 'Heightened responsibilities of the internal auditor in the detection of fraud', *Managerial Finance*, Vol. 23, No. 12, pp. 38–43.

Phua, C., Lee, V., Smith, K. & Gayler, R. (2010). A comprehensive survey of data mining-based fraud detection research. In *International Conference on Intelligent Computation Technology and Automation (ICICTA) 2010*. Available at: <http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1009/1009.6119.pdf> (accessed on 23 January 2013).

Ramos, J. (2003), 'Auditors' responsibility for fraud detection', *Journal of Accountancy*, Vol. 95, No. 1, pp. 28–36.

Richards, L. A. (2002), 'Remarks at the 2002 Internal Auditor Division Annual Conference'. Available at: <http://www.sec.gov/news/speech/spch591.htm> (accessed on 8 March 2013).

Smith, M., Omar, N. H., Sayd Idris, S. Z. & Baharuddin, I. (2005), 'Auditors' perception of fraud risk indicators', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 1, pp. 73–85.

Thomas, C. W. & Clements, C. E. (2002), 'The internal auditor's role in the detection and prevention of fraud: A post-SAS No. 82 analysis', *Internal Auditing*, Vol. 17, No. 4, pp. 3–13.

Wallace, W. A. & Kreutzfeldt, R. W. (1991), 'Distinctive characteristics of entities with an internal audit department and the association of the quality of such departments with errors', *Contemporary Accounting Research*, Vol. 7, No. 2, pp. 485–512.

Wells, J. (2002), 'Let them know someone's watching', *Journal of Accountancy*, Vol. 193, No. 5, pp. 106–110.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1 Εισαγωγή

Αφού καθορίστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία καλείται να απαντήσει η έρευνα, στο κεφάλαιο αυτό γίνεται η ανάπτυξη του μεθοδολογικού πλαισίου της ποσοτικής έρευνας.

Η ποσοτική έρευνα χρησιμοποιεί ένα ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελείται από ερωτήσεις κλειστού τύπου με διαβαθμιστικές κλίμακες. Μέσω αυτών των ερωτήσεων γίνεται η συλλογή των απαραίτητων δεδομένων, τα οποία χρησιμοποιούνται για να δείξουμε εάν οι ερευνητικές υποθέσεις που αναπτύχθηκαν παραπάνω ισχύουν ή όχι.

Στο κεφάλαιο αυτό επομένως περιγράφεται η δομή και το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε, ο τρόπος συλλογής των δεδομένων, η μέτρηση και η αξιοπιστία τους, καθώς και τα χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων.

3.2 Ερευνητικό Μέσο

Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο προσαρμόστηκε κατάλληλα με τη βοήθεια του έργου των Farel και Franco (1999) και του έργου των Alleyne και Howard (2005). Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο ώστε από τη μία να παρέχει δεδομένα που συνδέονται με την αντιληπτή απάτη ως ανησυχία για τις ελληνικές επιχειρήσεις και από την άλλη να δίνει στοιχεία σχετικά με τις αντιλήψεις των ελεγκτών ως προς την ευθύνη πρόληψης, ανίχνευσης και αναφοράς της απάτης, καθώς και για τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για αυτόν τον σκοπό. Για την ανάλυση των

δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν περιγραφικά στατιστικά, ώστε να εντοπιστούν τυχόν διαφορές μεταξύ των αντιλήψεων των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών ως προς τις ευθύνες τους.

Το ερωτηματολόγιο χωρίζεται σε 4 μέρη. Το πρώτο μέρος αποτελείται από 6 ερωτήσεις με τις οποίες συγκεντρώνονται τα βασικά δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων. Οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνουν το φύλο, το είδος του ελέγχου, τα επαγγελματικά προσόντα και την επαγγελματική εμπειρία. Οι άλλες δύο ερωτήσεις αφορούν το είδος και το μέγεθος της εταιρείας.

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει 2 ερωτήσεις, οι οποίες προσαρμόστηκαν με βάση τους Alleyne και Howard (2005). Οι ερωτήσεις αυτές αφορούν τις αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με την ύπαρξη απάτης στην εταιρεία τους και τις αντιληπτές επιπτώσεις τους στο επιχειρησιακό περιβάλλον. Οι ερωτήσεις κατασκευάστηκαν με βάση την κλίμακα Likert 5-σημείων (1=διαφωνώ απόλυτα, 5=συμφωνώ απόλυτα).

Το τρίτο και το τέταρτο μέρος του ερωτηματολογίου προσαρμόστηκε με βάση τους Farel και Franco (1999) και του έργου των Alleyne και Howard (2005). Αποτελούνται συνολικά από 29 ερωτήσεις που διαμορφώθηκαν επίσης με βάση την κλίμακα Likert 5-σημείων. Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει 10 ερωτήσεις, που αφορούν τις αντιλήψεις των ελεγκτών για τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης. Οι εννιά ερωτήσεις αφορούν τις αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά των περιπτώσεων απάτης και από αυτές οι 4 σχεδιάστηκαν με βάση τους Farel και Franco (1999), ενώ οι 5 με βάση τους Alleyne και Howard (2005). Η ερώτηση που απέμεινε μετράει τις αντιλήψεις των ελεγκτών ως προς την επιλογή ξανά του ελεγκτικού επαγγέλματος. Το τέταρτο μέρος αφορά τις αντιλήψεις των ελεγκτών ως προς την ευθύνη τους να μένουν ενεργοί κατά τη διάρκεια του ελέγχου για στοιχεία απάτης και σχεδιάστηκαν με βάση τους Farel και Franco (1999).

3.3 Ερευνητικό Δείγμα και Τεχνική

Για να είναι το δείγμα αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού, επιλέχθηκαν εταιρείες όλων των μεγεθών, δηλαδή μικρές, μεσαίες και μεγάλες, αλλά και διαφορετικής γεωγραφικής έκτασης, δηλαδή τοπικές, περιφερειακές και διεθνείς, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Οι

εταιρείες αυτές είναι ελεγκτικές και μη-ελεγκτικές εταιρείες, καθώς το ερωτηματολόγιο πρέπει να συμπληρωθεί τόσο από εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς ελεγκτές.

Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στους υπεύθυνους προσωπικού, όσον αφορά τις μη-ελεγκτικές εταιρείες, συνοδευόμενο με μια επιστολή. Η επιστολή αυτή παρουσιάζει τον σκοπό και τον φορέα της έρευνας και τους ζητούσε να γνωστοποιήσουν το ενδιαφέρον τους σχετικά με την συμμετοχή τους ή όχι στην έρευνα. Οι υπεύθυνοι προσωπικού είχαν τη δυνατότητα να διαβιβάσουν το ερωτηματολόγιο στα στελέχη της επιχείρησης, που είναι αρμόδια για τη συμπλήρωσή του. Όσον αφορά τις ελεγκτικές εταιρείες, το ερωτηματολόγιο και η συνοδευτική επιστολή στάλθηκαν απευθείας, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, στα στελέχη της εταιρείας, δηλαδή τους εξωτερικούς ελεγκτές, για την άμεση συμπλήρωσή του. Για την προώθηση του ερωτηματολογίου, χρησιμοποιήθηκαν επίσης προσωπικές επαφές με διασυνδέσεις με μη-ελεγκτικές εταιρείες. Έτσι, το ερωτηματολόγιο στάλθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τρίτου προσώπου στους αντίστοιχους αρμόδιους της κάθε εταιρείας.

Τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν εντός του Αυγούστου του 2019. Τριάντα ημέρες μετά την αποστολή του τελευταίου ερωτηματολογίου, ο ερευνητής επικοινωνήσε τηλεφωνικά και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με τους εξωτερικούς ελεγκτές και τους υπεύθυνους προσωπικού των μη-ελεγκτικών εταιρειών. Ο σκοπός της επικοινωνίας ήταν η αναφορά της ημερομηνίας λήξης της έρευνας και η άμεση συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από όσους δεν είχε ήδη πραγματοποιηθεί.

Η έρευνα έλαβε χώρα από τον Αύγουστο έως τον Οκτώβριο του 2019. Το χρονικό διάστημα θεωρείται μικρό, ήταν όμως απαραίτητο ώστε να τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα της διπλωματικής εργασίας και να ολοκληρωθεί εντός της δοσμένης προθεσμίας. Αν και μικρό, είναι ικανοποιητικό, καθώς οι απαντήσεις που λήφθηκαν αφορούσαν εταιρείες, ελεγκτικές και μη-ελεγκτικές, όλων των μεγεθών και διαφορετικής γεωγραφικής έκτασης.

Το ποσοστό απαντήσεων (response rate) ανήλθε σε 100%. Το ποσοστό αυτό θεωρείται πλήρως ικανοποιητικό και οφείλεται στην επιμονή και υπομονή που έδειξε ο ερευνητής αλλά και στην θέληση των ερωτηθέντων να συμμετέχουν στην έρευνα. Αναφέρεται ενδεικτικά το ποσοστό ανταπόκρισης σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα από τον Sawsan Saadi Halbouni το 2013, το οποίο ήταν 40,8%.

Μόλις συλλέχθηκαν τα ερωτηματολόγια, τα δεδομένα υποβλήθηκαν σε έλεγχο αξιοπιστίας ώστε να επιβεβαιωθεί η εγκυρότητά τους και έγινε σύνοψη των περιγραφικών στοιχείων τους.

3.4 Ανάλυση Αξιοπιστίας

Για να προσδιοριστεί η εσωτερική συνοχή των στοιχείων, η μελέτη περιλαμβάνει τον υπολογισμό της τιμής άλφα Cronbach για κάθε ενότητα ερωτήσεων. Τα αποτελέσματα αυτής της ανάλυσης έδειξαν ότι οι 2 ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν για να μετρήσουν τις αντιλήψεις για την ύπαρξη της απάτης και τις επιπτώσεις της στο επιχειρησιακό περιβάλλον ήταν μετρίως αξιόπιστες ($\alpha=0,541$). Τα αποτελέσματα για τις επόμενες 10 ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν για να μετρήσουν τις αντιλήψεις των ελεγκτών για τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης ήταν λιγότερο αξιόπιστα ($\alpha=0,434$), ενώ τα αποτελέσματα για τις 19 ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν για την μέτρηση των αντιλήψεων των ελεγκτών για τις διαδικασίες ανίχνευσης της απάτης ήταν περισσότερο αξιόπιστα ($\alpha=0,535$). Οι τιμές άλφα για όλους τους δείκτες ήταν εντός των αποδεκτών ορίων (Nunnally, 1978; Fornell & Larcker, 1981; Nunnally & Bernstein, 1994; Smith, 2003).

3.5 Επεξεργασία Στοιχείων για Ανάλυση

Αφού ολοκληρώθηκε η συλλογή των ερωτηματολογίων και ο έλεγχος αξιοπιστίας των δεδομένων, ξεκίνησε η επεξεργασία τους. Κάθε ερώτηση του ερωτηματολογίου έπρεπε υποχρεωτικά να συμπληρωθεί, έτσι όλα τα ερωτηματολόγια ήταν πλήρως συμπληρωμένα. Ακόμα, λόγω του ότι οι ερωτήσεις των ενοτήτων 2, 3 και 4 κατασκευάστηκαν με βάση την κλίμακα Likert 5-σημείων, στις απαντήσεις των παραπάνω ερωτήσεων δόθηκαν οι αριθμοί 1 έως 5 ανάλογα με το είδος της απάντησης. Για την παραπάνω επεξεργασία, όπως και τη δημιουργία των τελικών πινάκων, χρησιμοποιήθηκε το Excel, ενώ η περιγραφική στατιστική των δεδομένων έγινε με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 25 -64 bit (Statistical Package for Social Sciences).

3.6 Τα Χαρακτηριστικά των Ερωτηθέντων

Ο Πίνακας 3.1 εμφανίζει το φόντο, τον τύπο και το μέγεθος των εταιρειών του δείγματος. Περιλαμβάνει επίσης συνοπτικά στατιστικά στοιχεία σχετικά με το φύλο των συμμετεχόντων, το είδος του ελέγχου, τα επαγγελματικά προσόντα και την επαγγελματική τους εμπειρία. Πολλαπλοί τύποι εταιρειών, όσον αφορά το μέγεθος και το είδος του ελέγχου αντιπροσωπεύονται στο δείγμα. Σύμφωνα με τον Πίνακα 3.1, το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 43 άτομα, εκ των οποίων οι 17 είναι εσωτερικοί ελεγκτές, οι 25 εξωτερικοί ελεγκτές και 1 διευκρίνισε το είδος ελέγχου που εκτελεί. Από αυτούς, όλοι έκτος του ενός, κατέχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και συγκεκριμένα το 32,56% κατέχει πτυχίο λογιστικής ενώ μόλις το 65,12% κατέχει Μεταπτυχιακό. Ταυτόχρονα, παραπάνω από το 50% των συμμετεχόντων έχουν επαγγελματική εμπειρία άνω των 5 ετών και επίσης 53,45% του συνόλου εργάζεται σε μεγάλη επιχείρηση.

3.7 Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η έρευνα, καθώς και ο τρόπος συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων στάλθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε όλες τις εταιρείες του δείγματος, όπου το ποσοστό ανταπόκρισης ήταν 100%. Το δείγμα ήταν αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού αλλά και αξιόπιστο όπως προέκυψε από το έλεγχο αξιοπιστίας. Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το Excel ενώ για την ανάλυσή τους το πρόγραμμα SPSS 25 -64 bit.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΕΣ			
ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ		Ν	ΠΟΣΟΣΤΑ
ΦΥΛΟ	ΑΡΡΕΝ	19	44,19%
	ΘΗΛΥ	24	55,81%
	ΣΥΝΟΛΟ	43	100%
ΕΙΔΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ	17	39,53%
	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ	25	58,14%
	ΆΛΛΟ	1	2,33%
	ΣΥΝΟΛΟ	43	100%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΝΤΑ	ΠΤΥΧΙΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	14	32,56%
	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ	28	65,12%
	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ	1	2,33%
	ΣΥΝΟΛΟ	43	100%
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ	<5	20	46,51%
	5-10	8	18,60%
	>10	15	34,88%
	ΣΥΝΟΛΟ	43	100%
ΤΥΠΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	ΤΟΠΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	7	16,28%
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	8	18,60%
	ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	4	9,30%
	ΤΟΠΙΚΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	1	2,33%
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	12	27,91%
	BIG 4 ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	11	25,58%
	ΣΥΝΟΛΟ	43	100%
ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΜΕΓΑΛΗ	23	53,49%
	ΜΕΣΑΙΑ	14	32,56%
	ΜΙΚΡΗ	6	13,95%
	ΣΥΝΟΛΟ	43	100%

Βιβλιογραφία

Alleyne, P. & Howard, M. (2005), 'An explanatory study of auditors' responsibility for fraud detection in Barbados', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 3, pp. 284–303.

Farrell, B. R. & Franco, J. R. (1999), 'The role of the auditor in prevention and detection of business fraud: SAS No. 82', *Western Criminology Review*, Vol. 2, No. 1, pp. 1–12.

Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981), 'Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error', *Journal of Marketing Research*, Vol. 18, No. 1, pp. 39–50.

Nunnally, J. C. (1978), *Psychometric Theory*, New York: Penguin.

Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994), *Psychometric Theory*, New York: McGraw-Hill.

Smith, M. (2003), *Research Methods in Accounting*, London: Sage Publications.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια που απαντήθηκαν από τους ελεγκτές των διαφόρων εταιρειών. Αρχικά, παρέχεται η περιγραφική στατιστική ανάλυση των ενοτήτων 2, 3 και 4 του ερωτηματολογίου. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα δεδομένα που συνδέονται με την αντιληπτή απάτη ως ανησυχία για τις ελληνικές επιχειρήσεις καθώς και τα αποτελέσματα σχετικά με τις αντιλήψεις των ελεγκτών ως προς την ευθύνη πρόληψης, ανίχνευσης και αναφοράς της απάτης, καθώς και για τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για αυτόν τον σκοπό.

4.2 Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση

Όπως παρατηρούμε στον Πίνακα 4.1, οι ελεγκτές θεωρούν ότι η ανίχνευση της απάτης έχει αρνητικές επιπτώσεις στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών, μια στάση αρκετά μακριά από την ουδέτερη στάση (μέσος=3,70). Ταυτόχρονα, έχουν ακόμα πιο θετική στάση σχετικά με το ότι η απάτη αποτελεί μεγάλη ανησυχία για τις επιχειρήσεις (μέσος=4,33).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΣΤΟΥΣ ΧΡΗΣΤΕΣ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ
1. Νομίζω πως η απάτη αποτελεί μεγάλη ανησυχία για τις επιχειρήσεις	4,33	0,606	3	5
2. Πιστεύω ότι η ανίχνευση παράνομης δραστηριότητας θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών	3,70	1,036	1	5

Η έρευνα έδειξε ακόμη ότι οι ελεγκτές, και οι εσωτερικοί και οι εξωτερικοί, διατηρούν θετική στάση ως προς τον ρόλο τους στην πρόληψη και ανίχνευση της απάτης. Ταυτόχρονα, θεωρούν ότι ο ρόλος των ελεγκτών δεν είναι να αποτρέπει όλους τους τύπους απάτης, με κατεύθυνση προς την ουδέτερη στάση. Ακόμα, σύμφωνα με τον Πίνακα 4.2 διατηρούν μια ουδέτερη στάση σχετικά με το ότι το ελεγκτικό επάγγελμα κινείται σε πιο συντηρητική κατεύθυνση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ				
	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ
1. Κατά την άποψή μου, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ψάχνουν ενεργά για παράνομες πράξεις	4,14	0,413	3	5
2. Νομίζω ότι ο ρόλος των ελεγκτών είναι να αποτρέπουν όλους τους τύπους απάτης	2,53	1,202	1	5
3. Νομίζω ότι ο ελεγκτής είναι υπεύθυνος να αναφέρει όλα τα ευρήματα για τις ελλείψεις και την απάτη στην έκθεσή του	3,93	0,856	2	5
4. Νομίζω ότι το ελεγκτικό επάγγελμα κινείται σε πιο συντηρητική κατεύθυνση	3,12	0,731	2	4
5. Πιστεύω ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι υπεύθυνοι για την αναζήτηση παράνομων πράξεων	3,88	0,931	1	5
6. Συμφωνώ ότι οι ελεγκτές πρέπει να ενεργούν ως "παρατηρητές" κατά τη διενέργεια του ελέγχου	3,53	0,909	2	5
7. Οι ελεγκτές είναι υπεύθυνοι για την αποκάλυψη απάτης και την αναφορά τέτοιων ευρημάτων στις αρμόδιες αρχές	3,93	0,507	3	5
8. Εάν τα συμπεράσματά μου σχετικά με τις παράνομες πράξεις αποδειχθούν τελικά λάθος, δεν θα διστάσω να αναφέρω τυχόν ύποπτες δραστηριότητες επειδή ακολουθώ τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου	3,40	0,849	2	5
9. Η αρχή του χρηματιστηρίου δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλει χρηματικές ποινές σε Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές, εάν δεν πληρούνται οι απαιτήσεις αναφοράς σχετικά με την απάτη	2,33	1,017	1	4
10. Αν έπρεπε να το κάνω ξανά, θα γινόμουν πάλι ελεγκτής	3,76	1,043	2	5

Ακόμα, σύμφωνα με τον Πίνακα 4.3, οι ελεγκτές γενικά διατηρούν μια θετική στάση ως προς το να είναι ενεργοί στις προσπάθειές τους να εντοπίσουν την απάτη. Επίσης, έχουν μια ουδέτερη στάση σχετικά με το να εστιάσουν μόνο σε εκούσια σφάλματα και να αναζητήσουν παράνομες πράξεις. Ταυτόχρονα, είναι αρνητικοί ως την μη ενημέρωση της διοίκησης για

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΛΗΨΕΩΝ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	ΕΛΑΧΙΣΤ Η ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤ Η ΤΙΜΗ
1.Ενεργή αναζήτηση για παράνομες πράξεις	3,07	0,856	1	5
2.Εργάζομαι για να αποκαλύψω συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	4,09	0,684	3	5
3.Αξιολογώ αν υπάρχουν "ουσιαστικές αμφιβολίες" σχετικά με την ικανότητα μιας εταιρείας να συνεχίσει να λειτουργεί	4,02	0,831	2	5
4.Δεν ενημερώνω τη διοίκηση για τις πιθανές παράνομες πράξεις	1,93	0,737	1	4
5.Διασφαλίζω ότι η διοίκηση μεταφέρει τα ευρήματα στην επιτροπή ελέγχου του ΔΣ	4,05	0,815	2	5
6.Δίνω στο ΔΣ της εταιρείας ένα αντίγραφο της αναφοράς εάν η διοίκηση δεν το κάνει	3,95	0,486	3	5
7.Αξιολογώ τα χαρακτηριστικά της διοίκησης για να προσδιορίσω αν μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	3,58	0,763	2	5
8.Συμπεριλαμβάνω μια ανάλυση της βιομηχανίας για να διαπιστώσω εάν οι βιομηχανικές συνθήκες μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	3,60	0,877	2	5
9.Εξετάζω παράγοντες όπως η πίεση για την απόκτηση πρόσθετου κεφαλαίου για να καθορίσω εάν αυτές οι πιέσεις μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	3,91	0,750	2	5
10.Προσδιορίζω εάν τα περιουσιακά στοιχεία είναι επιδεκτικά στην υπεξαίρεση	3,93	0,669	3	5
11.Αναζητώ σημάδια οικονομικής πίεσης μεταξύ εργαζομένων που μπορούν να οδηγήσουν σε υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων από αυτούς	3,56	0,666	2	5
12.Εξετάζω τις σχέσεις των εργαζομένων για να διαπιστώσω εάν υπάρχει κίνδυνος υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων	3,00	0,724	2	4
13.Διερευνώ τους ελέγχους που χρησιμοποιεί η εταιρεία για την πρόληψη ή ανίχνευση της κλοπής περιουσιακών στοιχείων	4,28	0,630	2	5
14.Προσδιορίζω εάν τυχόν ασυμφωνίες που αποκαλύπτονται είναι εκούσιες ή ακούσιες	3,98	0,462	3	5
15.Εστιάζω μόνο σε εκούσια σφάλματα	3,14	1,014	1	5
16.Ρωτώ τη διοίκηση για να προσδιορίσω τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τον κίνδυνο απάτης	3,98	0,672	2	5
17.Επιβεβαιώνω περισσότερες απαιτήσεις για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	3,95	0,575	2	5
18.Επαληθεύω περισσότερες αποστολές και πωλήσεις αγαθών για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	3,84	0,754	2	5
19.Επισκέπτομαι τα εργοστάσια πιο συχνά για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	3,63	0,952	2	5

πιθανές παράνομες πράξεις και την εξέταση των σχέσεων των εργαζομένων για τυχόν ύπαρξη κινδύνου υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων.

4.3 Οι Αντιλήψεις των Ελεγκτών για τον Αντίκτυπο της Απάτης στους Χρήστες των Λογιστικών Πληροφοριών

Για να εξετάσουμε το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν στα ακόλουθα δύο ερωτήματα: α) το βαθμό στον οποίο πιστεύουν ότι η απάτη αποτελεί μεγάλη ανησυχία για τις επιχειρήσεις και β) εάν η ανίχνευση παράνομης δραστηριότητας θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4: ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΣΤΟΥΣ ΧΡΗΣΤΕΣ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ				
ΕΡΩΤΗΣΗ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ 1 Η 2	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ 4 Η 5
1. Νομίζω πως η απάτη αποτελεί μεγάλη ανησυχία για τις επιχειρήσεις	4,33	0,606	0,00%	93,02%
2. Πιστεύω ότι η ανίχνευση παράνομης δραστηριότητας θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών	3,70	1,036	11,63%	58,14%
Γενικές αντιλήψεις για τον αντίκτυπο της απάτης στο επιχειρησιακό περιβάλλον	4,01	0,90		

Ο Πίνακας 4.4 υποδεικνύει ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι η απάτη αποτελεί μείζονα ανησυχία για τις εταιρείες στην Ελλάδα, το 93,02% των ερωτηθέντων συμφώνησαν ή συμφώνησαν απόλυτα με αυτόν τον ισχυρισμό. Τα αποτελέσματα επίσης δείχνουν ότι το 58,14% των συμμετεχόντων συμφωνούν ότι η ανίχνευση της απάτης θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών.

4.4 Οι Αντιλήψεις των Ελεγκτών για τις Ευθύνες τους στην Αναζήτηση της Απάτης στην Ελλάδα

4.4.1 Οι Αντιλήψεις των Ελεγκτών για τον Ρόλο τους στην Πρόληψη, Ανίχνευση και Αναφορά της Απάτης στην Ελλάδα

Σε σχέση με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, τα αποτελέσματα που συνδέονται με τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης συνοψίζονται στον Πίνακα 4.5.

Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ψάχνουν ενεργά για παράνομες πράξεις, το 97,67% συμφώνησε ή συμφώνησε απόλυτα με αυτόν τον ισχυρισμό. Αντίθετα, το 9,30% δήλωσε ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι υπεύθυνοι για την αναζήτηση παράνομων πράξεων.

Ο Πίνακας 4.5 επίσης υποδεικνύει ότι το 58,14% των συμμετεχόντων συμφωνούν ότι οι ελεγκτές πρέπει να ενεργούν ως «παρατηρητές» κατά τη διενέργεια του ελέγχου, ενώ το 16,28% διαφωνεί στον παραπάνω ισχυρισμό.

Επιπλέον, ο Πίνακας 4.5 δείχνει ότι το 50% σχεδόν των ερωτηθέντων γενικά ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν ότι το ελεγκτικό επάγγελμα κινείται σε μια πιο συντηρητική κατεύθυνση, ενώ το 32,56% συμφωνεί ή συμφωνεί απόλυτα με τον παραπάνω ισχυρισμό. Ακόμα, οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι γενικά διαφωνούν ότι ο ρόλος τους είναι να αποτρέπουν όλους τους τύπους απάτης, με κατεύθυνση προς την ουδέτερη στάση (μέσος όρος=2,53).

Ο Πίνακας 4.5 επίσης δείχνει ότι οι ερωτηθέντες γενικά αντιλαμβάνονται ότι έχουν την υποχρέωση να υποβάλλουν όλα τα ευρήματα για τις ελλείψεις και την απάτη. Το 74,42% ανέφερε ότι το να το κάνουν αυτό είναι είτε σημαντικό είτε πολύ σημαντικό. Επιπλέον, το 48,84% απάντησε ότι συμφωνούν ή συμφωνούν απόλυτα ότι δεν πρέπει να διστάσουν να αναφέρουν οποιαδήποτε ύποπτη δραστηριότητα, δεδομένου ότι προστατεύονται από τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου. Ακόμα, το 72,09% είτε συμφωνούν είτε συμφωνούν απόλυτα με τον ισχυρισμό ότι θα γινόντουσαν πάλι ελεγκτές εάν τους δινόταν η ευκαιρία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.5: ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΟΛΟ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ				
ΕΡΩΤΗΣΗ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ 1 Η 2	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ 4 Η 5
1. Κατά την άποψή μου, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ψάχνουν ενεργά για παράνομες πράξεις	4,14	0,413	0,00%	97,67%
2. Νομίζω ότι ο ρόλος των ελεγκτών είναι να αποτρέπουν όλους τους τύπους απάτης	2,53	1,202	60,47%	25,58%
3. Νομίζω ότι ο ελεγκτής είναι υπεύθυνος να αναφέρει όλα τα ευρήματα για τις ελλείψεις και την απάτη στην έκθεσή του	3,93	0,856	6,98%	74,42%
4. Νομίζω ότι το ελεγκτικό επάγγελμα κινείται σε πιο συντηρητική κατεύθυνση	3,12	0,731	18,60%	32,56%
5. Πιστεύω ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι υπεύθυνοι για την αναζήτηση παράνομων πράξεων	3,88	0,931	9,30%	76,74%
6. Συμφωνώ ότι οι ελεγκτές πρέπει να ενεργούν ως "παρατηρητές" κατά τη διενέργεια του ελέγχου	3,53	0,909	16,28%	58,14%
7. Οι ελεγκτές είναι υπεύθυνοι για την αποκάλυψη απάτης και την αναφορά τέτοιων ευρημάτων στις αρμόδιες αρχές	3,93	0,507	0,00%	83,72%
8. Εάν τα συμπεράσματά μου σχετικά με τις παράνομες πράξεις αποδειχθούν τελικά λάθος, δεν θα διστάσω να αναφέρω τυχόν ύποπτες δραστηριότητες επειδή ακολουθώ τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου	3,40	0,849	16,28%	48,84%
9. Η αρχή του χρηματιστηρίου δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλει χρηματικές ποινές σε Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές, εάν δεν πληρούνται οι απαιτήσεις αναφοράς σχετικά με την απάτη	2,33	1,017	55,81%	13,95%
10. Αν έπρεπε να το κάνω ξανά, θα γινόμουν πάλι ελεγκτής	3,79	1,043	18,60%	69,77%
Γενικές αντιλήψεις σχετικά με τον ρόλο του ελεγκτή στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης	3,46	1,047		

Ο Πίνακας 4.5 δίνει τον μέσο όρο των αντιλήψεων των ερωτηθέντων σχετικά με τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης. Δείχνει περαιτέρω ότι ο συνολικός μέσος όρος είναι σημαντικά μακριά από το ουδέτερο (η τιμή του είναι 3,46).

4.4.2 Οι Αντιλήψεις των Εσωτερικών και Εξωτερικών Ελεγκτών Σχετικά με τον Ρόλο τους στην Πρόληψη, Ανίχνευση και Αναφορά της Απάτης στην Ελλάδα

Για να εξεταστεί εάν οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές διαφέρουν ως προς τις αντιλήψεις τους σχετικά με τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης, πραγματοποιήθηκε σύγκριση των μέσων όρων των απαντήσεων τους. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.6.

Ο Πίνακας 4.6 δείχνει ότι οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές διαφέρουν σημαντικά από την άποψη των αντιλήψεών τους για τις ευθύνες τους να αναφέρουν την απάτη, να ενεργούν ως «παρατηρητές» κατά τη διενέργεια του ελέγχου και να επιλέξουν τον έλεγχο ως καριέρα εάν πρέπει να το κάνουν ξανά. Ειδικότερα, τα αποτελέσματα αυτά δείχνουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να υιοθετήσουν τα καθήκοντα σχετικά με την αναφορά απάτης και είναι πιο πρόθυμοι να επιλέξουν αυτό το επάγγελμα σε σχέση με τους εξωτερικούς ελεγκτές. Ωστόσο, οι εξωτερικοί ελεγκτές έχουν λιγότερο θετικές αντιλήψεις σχετικά με το να ενεργούν ως «παρατηρητές» κατά τη διενέργεια ενός ελέγχου, σε σχέση με τους εσωτερικούς ομολόγους τους.

Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης επισημαίνουν άλλες διαφορές μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Για παράδειγμα, ο Πίνακας 4.6 δείχνει ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές ανησυχούν περισσότερο για την ευθύνη τους να αναφέρουν όλες τις ελλείψεις και τα περιστατικά απάτης στις εκθέσεις τους από ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές.

Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.6 δείχνουν ότι η συνολική διαφορά μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με τις αντιλήψεις τους για την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης στην Ελλάδα είναι μικρή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.6: ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΕΡΩΤΗΣΗ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ
1. Κατά την άποψή μου, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ψάχνουν ενεργά για παράνομες πράξεις	4,11	4,16
2. Νομίζω ότι ο ρόλος των ελεγκτών είναι να αποτρέπουν όλους τους τύπους απάτης	2,66	2,44
3. Νομίζω ότι ο ελεγκτής είναι υπεύθυνος να αναφέρει όλα τα ευρήματα για τις ελλείψεις και την απάτη στην έκθεσή του	4,00	3,88
4. Νομίζω ότι το ελεγκτικό επάγγελμα κινείται σε πιο συντηρητική κατεύθυνση	3,06	3,16
5. Πιστεύω ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι υπεύθυνοι για την αναζήτηση παράνομων πράξεων	3,94	3,84
6. Συμφωνώ ότι οι ελεγκτές πρέπει να ενεργούν ως "παρατηρητές" κατά τη διενέργεια του ελέγχου	3,61	3,48
7. Οι ελεγκτές είναι υπεύθυνοι για την αποκάλυψη απάτης και την αναφορά τέτοιων ευρημάτων στις αρμόδιες αρχές	3,89	3,96
8. Εάν τα συμπεράσματά μου σχετικά με τις παράνομες πράξεις αποδειχθούν τελικά λάθος, δεν θα διστάσω να αναφέρω τυχόν ύποπτες δραστηριότητες επειδή ακολουθώ τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου	3,50	3,32
9. Η αρχή του χρηματιστηρίου δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλει χρηματικές ποινές σε Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές, εάν δεν πληρούνται οι απαιτήσεις αναφοράς σχετικά με την απάτη	2,28	2,36
10. Αν έπρεπε να το κάνω ξανά, θα γινόμουν πάλι ελεγκτής	3,83	3,72
Συνολική μέση τιμή	3,49	3,43

4.5 Οι Αντιλήψεις των Ελεγκτών Σχετικά με την Ενεργητικότητά τους στην Αναζήτηση της Απάτης στην Ελλάδα

4.5.1 Οι Αντιλήψεις των Ελεγκτών Σχετικά με τις Διαδικασίες που Ακολουθούνται για την Ανίχνευση της Απάτης στην Ελλάδα

Για να απαντηθεί το τρίτο ερευνητικό ερώτημα και να ερευνηθούν οι αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με την ενεργή αναζήτηση της απάτης, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε 19 ερωτήσεις οι οποίες μορφοποιήθηκαν με βάση την κλίμακα Likert. Ο Πίνακας 4.7 παρουσιάζει τα αποτελέσματα αυτών των αναλύσεων. Ειδικά, η μελέτη αυτή έχει κατατάξει τις διαδικασίες που χρησιμοποιούνται για τον εντοπισμό της απάτης βάσει του συνολικού μέσου της κάθε διαδικασίας. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι οι ελεγκτές θεωρούν ως πιο κοινή διαδικασία για την ανίχνευση της απάτης την διερεύνηση των ελέγχων που χρησιμοποιεί η εταιρεία για την πρόληψη και ανίχνευση της κλοπής περιουσιακών στοιχείων. Η ερώτηση αυτή είχε την υψηλότερη μέση βαθμολογία και κατατάχτηκε πρώτη λόγω του μέσου όρου. Η δεύτερη πιο κοινή διαδικασία για την ανίχνευση της απάτης περιλαμβάνει την εργασία για την αποκάλυψη συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη και την διασφάλιση ότι η διοίκηση μεταφέρει τα ευρήματα στην επιτροπή ελέγχου του Διοικητικού Συμβουλίου (οι ερωτήσεις 2 και 5 κατατάχτηκαν δεύτερη και τρίτη, αντίστοιχα).

Ο Πίνακας 4.7, πέρα από τις συνήθεις διαδικασίες, παρουσιάζει και τις δραστηριότητες στις οποίες οι ελεγκτές συμμετέχουν στον ελάχιστο βαθμό. Μεταξύ όλων των δραστηριοτήτων, οι λιγότερο κοινές διαδικασίες που ακολουθούν οι ελεγκτές είναι η εξέταση των σχέσεων των εργαζομένων ώστε να διαπιστωθεί εάν υπάρχει ο κίνδυνος της υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων, η μη-ενημέρωση της διοίκησης για τις πιθανές παράνομες πράξεις, η ενεργή αναζήτηση παράνομων πράξεων και η εστίαση μόνο σε εκούσια σφάλματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.7: ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ	ΚΑΤΑ ΤΑΞΗ	ΜΕΣ Η ΤΙΜΗ	ΤΥΠΙΚΗ ΑΠΟΚΛΙΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ 1 Η 2	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ 4 Η 5
1.Ενεργή αναζήτηση για παράνομες πράξεις	15η	3,07	0,856	25,60%	32,56%
2.Εργάζομαι για να αποκαλύψω συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	2η	4,09	0,684	0,00%	81,40%
3.Αξιολογώ αν υπάρχουν "ουσιαστικές αμφιβολίες" σχετικά με την ικανότητα μιας εταιρείας να συνεχίσει να λειτουργεί	4η	4,02	0,831	2,33%	72,09%
4.Δεν ενημερώνω τη διοίκηση για τις πιθανές παράνομες πράξεις	17η	1,93	0,737	86,05%	4,65%
5.Διασφαλίζω ότι η διοίκηση μεταφέρει τα ευρήματα στην επιτροπή ελέγχου του ΔΣ	3η	4,05	0,815	4,65%	79,07%
6.Δίνω στο ΔΣ της εταιρείας ένα αντίγραφο της αναφοράς εάν η διοίκηση δεν το κάνει	6η	3,95	0,486	0,00%	86,05%
7.Αξιολογώ τα χαρακτηριστικά της διοίκησης για να προσδιορίσω αν μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	12η	3,58	0,763	6,98%	55,81%
8.Συμπεριλαμβάνω μια ανάλυση της βιομηχανίας για να διαπιστώσω εάν οι βιομηχανικές συνθήκες μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	11η	3,60	0,877	13,95%	62,79%
9.Εξετάζω παράγοντες όπως η πίεση για την απόκτηση πρόσθετου κεφαλαίου για να καθορίσω εάν αυτές οι πιέσεις μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	8η	3,91	0,750	2,33%	72,09%
10.Προσδιορίζω εάν τα περιουσιακά στοιχεία είναι επιδεκτικά στην υπεξαίρεση	7η	3,93	0,669	0,00%	74,42%
11.Αναζητώ σημάδια οικονομικής πίεσης μεταξύ εργαζομένων που μπορούν να οδηγήσουν σε υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων από αυτούς	13η	3,56	0,666	4,65%	55,81%
12.Εξετάζω τις σχέσεις των εργαζομένων για να διαπιστώσω εάν υπάρχει κίνδυνος υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων	16η	3,00	0,724	25,60%	26,00%
13.Διερευνώ τους ελέγχους που χρησιμοποιεί η εταιρεία για την πρόληψη ή ανίχνευση της κλοπής περιουσιακών στοιχείων	1η	4,28	0,630	2,33%	95,34%
14.Προσδιορίζω εάν τυχόν ασυμφωνίες που αποκαλύπτονται είναι εκούσιες ή ακούσιες	5η	3,98	0,462	0,00%	88,37%
15.Εστιάζω μόνο σε εκούσια σφάλματα	14η	3,14	1,014	32,56%	48,84%
16.Ρωτώ τη διοίκηση για να προσδιορίσω τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τον κίνδυνο απάτης	5η	3,98	0,672	6,98%	90,70%
17.Επιβεβαιώνω περισσότερες απαιτήσεις για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	6η	3,95	0,575	2,33%	86,05%
18.Επαληθεύω περισσότερες αποστολές και πωλήσεις αγαθών για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	9η	3,84	0,754	2,33%	67,44%
19.Επισκέπτομαι τα εργοστάσια πιο συχνά για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	10η	3,63	0,952	16,28%	62,79%
Γενικές αντιλήψεις των διαδικασιών για την ανίχνευση της απάτης		3,66	0,912		

Τέλος, σύμφωνα με τον γενικό μέσο όρο των 19 διαδικασιών (3,66), οι ελεγκτές πιστεύουν ότι πρέπει να είναι ενεργοί στις προσπάθειές τους να εντοπίσουν την απάτη.

4.5.2 Οι Αντιλήψεις των Εσωτερικών και Εξωτερικών Ελεγκτών Σχετικά με την Ενεργητικότητά τους στην Αναζήτηση της Απάτης στην Ελλάδα

Για να εξεταστεί εάν οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές διαφέρουν ως προς την τάση τους να ακολουθούν τις διαδικασίες που αποσκοπούν στην ανίχνευση της απάτης, πραγματοποιήθηκε σύγκριση της μέσης τιμής των απαντήσεών τους. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 4.8.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δείχνουν ότι και οι εσωτερικοί και οι εξωτερικοί ελεγκτές τείνουν να είναι ενεργοί στην αναζήτηση δόλιας δραστηριότητας. Η διαφορά που υπάρχει είναι ότι η μέση βαθμολογία για το σύνολο των διαδικασιών είναι υψηλότερη για τους εξωτερικούς ελεγκτές σε σχέση με τους εσωτερικούς ελεγκτές. Ωστόσο, η διαφορά αυτή είναι μικρή.

Ο Πίνακας 4.8 δείχνει επίσης ότι οι αντιλήψεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών διαφέρουν ως προς κάποιες διαδικασίες που χρησιμοποιούν για να ανιχνεύσουν την απάτη. Για παράδειγμα, οι εξωτερικοί ελεγκτές καταβάλλουν μεγαλύτερη προσπάθεια, σε σχέση με τους εσωτερικούς ελεγκτές, για να αξιολογήσουν τα χαρακτηριστικά της διοίκησης ώστε να προσδιοριστεί εάν μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά. Επίσης, σε σχέση με τους εσωτερικούς ελεγκτές, οι εξωτερικοί ελεγκτές εξετάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό τις σχέσεις των εργαζομένων για να διαπιστώσουν εάν υπάρχει κίνδυνος υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων και προσπαθούν να προσδιορίσουν εάν τυχόν ασυμφωνίες που αποκαλύπτονται είναι εκούσιες ή ακούσιες. Επιπλέον, ο Πίνακας 4.8 δείχνει ότι σε σχέση με τους εξωτερικούς ελεγκτές, οι εσωτερικοί ελεγκτές καταβάλλουν μεγαλύτερη προσπάθεια για να αποκαλύψουν τις συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.8: ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ
1.Ενεργή αναζήτηση για παράνομες πράξεις	3,05	3,08
2.Εργάζομαι για να αποκαλύψω συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	4,11	4,08
3.Αξιολογώ αν υπάρχουν "ουσιαστικές αμφιβολίες" σχετικά με την ικανότητα μιας εταιρείας να συνεχίσει να λειτουργεί	3,89	4,12
4.Δεν ενημερώνω τη διοίκηση για τις πιθανές παράνομες πράξεις	2,00	1,88
5.Διασφαλίζω ότι η διοίκηση μεταφέρει τα ευρήματα στην επιτροπή ελέγχου του ΔΣ	4,11	4,00
6.Δίνω στο ΔΣ της εταιρείας ένα αντίγραφο της αναφοράς εάν η διοίκηση δεν το κάνει	3,94	3,96
7.Αξιολογώ τα χαρακτηριστικά της διοίκησης για να προσδιορίσω αν μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	3,44	3,68
8.Συμπεριλαμβάνω μια ανάλυση της βιομηχανίας για να διαπιστώσω εάν οι βιομηχανικές συνθήκες μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	3,22	3,88
9.Εξετάζω παράγοντες όπως η πίεση για την απόκτηση πρόσθετου κεφαλαίου για να καθορίσω εάν αυτές οι πιέσεις μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	3,78	4,00
10.Προσδιορίζω εάν τα περιουσιακά στοιχεία είναι επιδεκτικά στην υπεξαίρεση	3,72	4,08
11.Αναζητώ σημάδια οικονομικής πίεσης μεταξύ εργαζομένων που μπορούν να οδηγήσουν σε υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων από αυτούς	3,44	3,64
12.Εξετάζω τις σχέσεις των εργαζομένων για να διαπιστώσω εάν υπάρχει κίνδυνος υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων	2,89	3,08
13.Διερευνώ τους ελέγχους που χρησιμοποιεί η εταιρεία για την πρόληψη ή ανίχνευση της κλοπής περιουσιακών στοιχείων	4,33	4,24
14.Προσδιορίζω εάν τυχόν ασυμφωνίες που αποκαλύπτονται είναι εκούσιες ή ακούσιες	3,94	4,00
15.Εστιάζω μόνο σε εκούσια σφάλματα	3,06	3,20
16.Ρωτώ τη διοίκηση για να προσδιορίσω τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τον κίνδυνο απάτης	3,78	4,12
17.Επιβεβαιώνω περισσότερες απαιτήσεις για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	4,11	3,84
18.Επαληθεύω περισσότερες αποστολές και πωλήσεις αγαθών για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	3,89	3,80
19.Επισκέπτομαι τα εργοστάσια πιο συχνά για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	3,06	4,04
Γενικές αντιλήψεις των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών για τον ρόλο τους στην ανίχνευση της απάτης	3,57	3,72

4.6 Σύνοψη

Σύμφωνα με τις αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν στα δεδομένα που συλλέχθηκαν από τον ερευνητή, παρατηρήθηκε ότι οι ελεγκτές θεωρούν ότι η απάτη πρέπει να ανησυχεί τις επιχειρήσεις και ότι έχει αρνητικές επιπτώσεις στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Ακόμα, όσον αφορά τις αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης, οι ελεγκτές αντιλαμβάνονται θετικά τις ευθύνες τους. Οι αντιλήψεις βέβαια των εσωτερικών ελεγκτών διαφέρουν από αυτές των εξωτερικών, αλλά τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συνολική διαφορά είναι μικρή. Ακόμα, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι πιο κοινές διαδικασίες για την ανίχνευση της απάτης, με βάση τους ελεγκτές, είναι η διερεύνηση των ελέγχων που χρησιμοποιεί η εταιρεία για την πρόληψη και ανίχνευση της απάτης, η αποκάλυψη συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη και η διασφάλιση ότι η διοίκηση μεταφέρει στην επιτροπή ελέγχου τα ευρήματα. Αντίθετα, οι λιγότερο κοινές διαδικασίες είναι η εξέταση των σχέσεων μεταξύ των εργαζομένων, η εστίαση μόνο σε εκούσια σφάλματα και η μη ενημέρωση της διοίκησης για τις πιθανές παράνομες πράξεις. Τέλος, η έρευνα έδειξε ότι οι ελεγκτές πιστεύουν ότι πρέπει να είναι ενεργοί κατά την προσπάθειά τους να εντοπίσουν την απάτη. Η διαφορά μεταξύ των ελεγκτών είναι ότι η μέση βαθμολογία για το σύνολο των διαδικασιών είναι υψηλότερη για τους εξωτερικούς ελεγκτές, ωστόσο αυτή η διαφορά είναι μικρή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

5.1 Σύνοψη των Αποτελεσμάτων της Έρευνας

Η μελέτη διερεύνησε τις αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με την ύπαρξη της απάτης μεταξύ των εταιρειών της Ελλάδας. Ακόμα, αξιολόγησε τις ομοιότητες και τις διαφορές των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών ως προς τις αντιλήψεις τους σχετικά με την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης αλλά διερεύνησε και τις αντιλήψεις τους όσον αφορά την ενεργητικότητά τους για τον εντοπισμό της απάτης κατά τη διενέργεια ενός ελέγχου. Τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα που προκύπτουν αναφέρονται στη συνέχεια.

5.1.1 Οι Αντιλήψεις των Ελεγκτών για την Ύπαρξη της Απάτης

Με βάση την ποσοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 43 ελεγκτές, εσωτερικούς και εξωτερικούς, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι, όσον αφορά τις αντιλήψεις των ελεγκτών για την ύπαρξη της απάτης, οι ελεγκτές θεωρούν την απάτη ως βασική ανησυχία για τις εταιρείες στην Ελλάδα. Επιπλέον, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, σύμφωνα με τους ελεγκτές, η ύπαρξη απάτης θα είχε αρνητικές επιπτώσεις στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν το επιχείρημα των Hillison et al. (1999), δηλαδή ότι το επίπεδο εμπιστοσύνης στο οποίο φτάνει ένας εργαζόμενος μέσα στον οργανισμό ή ένας αδύναμος ή ανύπαρκτος εσωτερικός έλεγχος μπορούν να οδηγήσουν στην διάπραξη απάτης. Έτσι, ο εντοπισμός παράνομων δραστηριοτήτων, θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά τη χρήση χρηματοοικονομικών πληροφοριών της εταιρείας λόγω ανησυχιών για ενδεχόμενη πτώχευση, συγχώνευση με άλλες εταιρείες, πώληση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας ή κίνδυνο εξαγοράς (Beasley et al., 1999).

5.1.2 Οι Αντιλήψεις των Ελεγκτών για τον Ρόλο τους στην Πρόληψη, Ανίχνευση και Αναφορά της Απάτης

Η εμπειρική έρευνα που πραγματοποιήθηκε έδειξε, όσον αφορά τις αντιλήψεις των ελεγκτών για τον ρόλο τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης, ότι σχεδόν όλοι συμφωνούν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ψάχνουν ενεργά για παράνομες πράξεις, ενώ το 9,30% ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές δεν είναι υπεύθυνοι για την αναζήτηση της απάτης. Αυτά τα δύο μαζί, υποστηρίζουν τα ευρήματα των Jayalakshmy, Seetharaman και Khong (2005), οι οποίοι διαπίστωσαν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές, σε σχέση με τους εξωτερικούς, λόγω της αλληλεπίδρασής τους με το διοικητικό προσωπικό, είναι περισσότερο χρήσιμοι στην ανίχνευση και αναφορά της απάτης. Οι Alleyne και Howard (2005), ισχυρίστηκαν ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει σαν τμήμα του την επαλήθευση της ακρίβειας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων από τους εσωτερικούς ελεγκτές. Επίσης, ισχυρίστηκαν ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές έχουν την τάση να υποβαθμίζουν τον ρόλο τους και τη σημασία του στην ανίχνευση της απάτης ώστε να αποφύγουν την νομική τους ευθύνη. Σύμφωνα με τα παραπάνω, είναι σημαντικό οι εσωτερικοί ελεγκτές να εντοπίζουν τον οργανωτικό κίνδυνο απάτης ώστε να καθορίσουν ποιες διαδικασίες πρέπει να ελεγχθούν και να εξετάσουν για αποδείξεις απάτης.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ακόμα ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων θεωρούν ότι οι ελεγκτές πρέπει να ενεργούν ως «παρατηρητές» κατά τη διενέργεια του ελέγχου ενώ ένα σημαντικό ποσοστό διαφωνεί με αυτόν τον ισχυρισμό. Σύμφωνα με τους Farrel και Franco (1999), αν και το γενικό κοινό θεωρεί ότι η αστυνόμευση συμπεριλαμβάνεται στα καθήκοντα των ελεγκτών, οι ελεγκτές θεωρούν ότι αυτό αποτελεί ευθύνη των Εγκεκριμένων Εξεταστών Απάτης (CFEs). Σαν αποτέλεσμα, οι ελεγκτές έχουν την τάση να εκτελούν μόνο εκείνα τα καθήκοντα που θεωρούν ότι έχουν τον κεντρικό ρόλο στην διαδικασία του ελέγχου. Ομοίως, ο Greenberg (1998) υποστήριξε ότι οι ελεγκτές συχνά προσπαθούν να ελαχιστοποιήσουν τις ευθύνες τους γιατί υπάρχει ο κίνδυνος της απόλυσης όταν εκφράζουν την ανησυχία τους σχετικά με ορισμένες επιχειρηματικές πρακτικές.

Επίσης, οι μισοί από τους ερωτηθέντες διατηρούν ουδέτερη στάση ως προς το ότι το ελεγκτικό επάγγελμα κινείται σε πιο συντηρητική κατεύθυνση, ενώ γενικά διαφωνούν ότι ο ρόλος τους είναι να αποτρέπουν όλους τους τύπους απάτης. Αυτά τα αποτελέσματα

υποστηρίζουν την ιδέα ότι ο πρωταρχικός σκοπός του ελέγχου είναι να προσδιορίσει εάν οι λογιστικές πληροφορίες παρουσιάζονται σωστά. Επομένως, οι ελεγκτές δεν μπορούν να εγγυηθούν την εταιρική ακεραιότητα (Pincus, 1989; Knapp & Knapp, 2001; Chau & Yuen, 2011).

Τέλος, η έρευνα έδειξε ότι ο μέσος όρος των αντιλήψεων των ερωτηθέντων είναι σημαντικά μακριά από το ουδέτερο. Αυτά τα αποτελέσματα είναι σύμφωνα με αυτά που παράγονται από τους Alleyne et al. (2010), οι οποίοι υποστήριξαν ότι οι ελεγκτές επαγρυπνούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ώστε να εντοπίζουν και να αναφέρουν τις απάτες.

5.1.3 Οι Αντιλήψεις των Εσωτερικών και Εξωτερικών Ελεγκτών Σχετικά με τον Ρόλο τους στην Πρόληψη, Ανίχνευση και Αναφορά της Απάτης στην Ελλάδα

Η στατιστική ανάλυση που πραγματοποιήθηκε, έδειξε, όσον αφορά τις ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των αντιλήψεων των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με τις ευθύνες τους στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης, ότι τόσο οι εσωτερικοί όσο και οι εξωτερικοί ελεγκτές αντιλαμβάνονται το ρόλο τους θετικά. Αυτό απαντά στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα. Ταυτόχρονα, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συνολική διαφορά μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με τις αντιλήψεις τους για την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης στην Ελλάδα είναι μικρή. Σαν αποτέλεσμα οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές αποδέχονται ότι έχουν την ευθύνη για την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης.

Ωστόσο, φαίνεται ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές ανησυχούν περισσότερο από τους εξωτερικούς ελεγκτές ως προς την ευθύνη τους σχετικά με την αναφορά των ευρημάτων τους στις εκθέσεις τους. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι αν και οι εξωτερικοί ελεγκτές γνωρίζουν τα σχέδια απάτης, δεν επιθυμούν να τα δηλώσουν μήπως καταστρέψουν τη σχέση τους με τους πελάτες τους (Moriceau, 2004; Melis, 2005; Hassink et al., 2010). Ακόμα, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές έχουν λιγότερο θετικές αντιλήψεις σχετικά με το να ενεργούν ως «παρατηρητές» κατά τη διενέργεια ενός ελέγχου, σε σχέση με τους

εσωτερικούς ομολόγους τους. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι λιγότερο πιθανό να ενεργούν ως «παρατηρητές» κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου σε σχέση με τους εσωτερικούς ομολόγους τους. Τα παραπάνω αποτελέσματα είναι συνεπή με εκείνα που παράγονται από τους Hillison et al. (1999) ο οποίος διαπίστωσε ότι οι πιθανότητες ανίχνευσης και αναφοράς της ύπαρξης απάτης είναι περισσότερες για τους εσωτερικούς ελεγκτές παρά για τους εξωτερικούς ελεγκτές.

Τα αποτελέσματα συμφωνούν με αυτά που παράγονται από τους Hillison et al. (2000), οι οποίοι ισχυρίστηκαν ότι οι πλέον κατάλληλοι για την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης είναι οι εσωτερικοί ελεγκτές.

5.1.4 Οι Αντιλήψεις των Ελεγκτών Σχετικά με τις Διαδικασίες που Ακολουθούνται για την Ανίχνευση της Απάτης στην Ελλάδα

Η στατιστική ανάλυση έδειξε ότι οι αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με την ενεργητικότητά τους για τον εντοπισμό της απάτης κατά τη διάρκεια ενός ελέγχου είναι θετικές. Οι ελεγκτές πιστεύουν δηλαδή ότι πρέπει να είναι ενεργοί στις προσπάθειές τους να εντοπίσουν την απάτη, το οποίο απαντά στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα. Τα αποτελέσματα αυτά είναι συνεπή με την εργασία που εκτελέστηκε από τους Alleyne et al. (2010, p. 554). Αυτοί απέδειξαν ότι οι ελεγκτές γίνονται ολοένα και πιο προσεκτικοί κατά την άσκηση των ελεγκτικών τους καθηκόντων. Αυτό συμβαίνει για να διασφαλίσουν τα συμφέροντα των μετόχων αλλά και για να ενισχυθεί η αξιοπιστία του ελεγκτικού επαγγέλματος στα μάτια του κοινού.

Η ανάλυση των δεδομένων επίσης έδειξε ότι οι πιο κοινές διαδικασίες για την ανίχνευση της απάτης είναι η διερεύνηση των ελέγχων που χρησιμοποιεί η εταιρεία για την πρόληψη ή ανίχνευση της κλοπής περιουσιακών στοιχείων, η εργασία για την αποκάλυψη συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη, η διασφάλιση ότι η διοίκηση μεταφέρει τα ευρήματα στην επιτροπή ελέγχου του διοικητικού συμβουλίου και η αξιολόγηση της ύπαρξης «ουσιαστικών αμφιβολιών» σχετικά με την ικανότητα της εταιρείας να συνεχίσει να λειτουργεί. Ο Vanasco (1998) υποστήριξε ότι ένα αδύναμο σύστημα εσωτερικού ελέγχου δημιουργεί ευκαιρίες απάτης και περίπου τα μισά από τα περιστατικά που σχετίζονται με απάτη σχετίζονται με τα προσβεβλημένα χρηματοοικονομικά της επιχείρησης. Επίσης,

συμπλήρωσε ότι ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών είναι κρίσιμος για την πρόληψη της απάτης και την χειραγώγηση των οικονομικών εκθέσεων. Ακόμα, υποστήριξε ότι μόλις οι εσωτερικοί ελεγκτές εντοπίσουν μια απάτη θα ελέγξουν με ιδιαίτερη προσοχή τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου για να διαπιστώσουν εάν υπήρξε βλάβη στο σύστημα. Εναλλακτικά, μπορεί να προσπαθήσει να προσδιορίσει το πώς παρακάμφθηκε το σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Τα μέτρα αυτά μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη ισχυρότερων ελέγχων, οι οποίοι θα βοηθήσουν στην αποτροπή δόλιων δραστηριοτήτων (Calboun & Luizzo, 1992).

Τέλος, η έρευνα παρουσίασε και τις λιγότερο κοινές διαδικασίες που ακολουθούν οι ελεγκτές, οι οποίες είναι η εξέταση των σχέσεων των εργαζομένων ώστε να διαπιστωθεί εάν υπάρχει ο κίνδυνος της υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων, η μη-ενημέρωση της διοίκησης για τις πιθανές παράνομες πράξεις, η ενεργή αναζήτηση παράνομων πράξεων και η εστίαση μόνο σε εκούσια σφάλματα. Οι χαμηλοί μέσοι όροι των παραπάνω διαδικασιών υποδηλώνουν ότι οι ελεγκτές γνωρίζουν ότι πρέπει να δείξουν την δέουσα επιμέλεια τόσο για εκούσιες όσο και ακούσιες παραπλανητικές ενδείξεις, που μπορούν να ερμηνευθούν ως απάτη, ενώ ταυτόχρονα γνωρίζουν ότι πρέπει να ενημερώνουν τη διοίκηση για τις πιθανές παράνομες πράξεις.

5.1.5 Οι Αντιλήψεις των Εσωτερικών και Εξωτερικών Ελεγκτών Σχετικά με την Ενεργητικότητά τους στην Αναζήτηση της Απάτης στην Ελλάδα

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι οι ελεγκτές τείνουν να είναι ενεργοί στην αναζήτηση της απάτης, αλλά η διαφορά που υπάρχει είναι ότι η μέση βαθμολογία για το σύνολο των διαδικασιών είναι υψηλότερη για τους εξωτερικούς ελεγκτές σε σχέση με τους εσωτερικούς ελεγκτές. Η μελέτη διαπίστωσε ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές καταβάλλουν μεγαλύτερη προσπάθεια για την αξιολόγηση των χαρακτηριστικών της διοίκησης και την εξέταση των σχέσεων των εργαζομένων ώστε να προσδιορίσουν εάν αυτά μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση του κινδύνου υπεξαίρεσης των περιουσιακών στοιχείων. Ταυτόχρονα, οι εξωτερικοί ελεγκτές προσπαθούν περισσότερο από τους εσωτερικούς ελεγκτές να προσδιορίσουν εάν τυχόν ασυμφωνίες είναι εκούσιες ή ακούσιες.

Επίσης, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει μικρή διαφορά μεταξύ των αντιλήψεων των εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών σχετικά με τις διαδικασίες ανίχνευσης της απάτης.

Τα αποτελέσματα της έρευνας συμφωνούν με την εργασία που πραγματοποίησαν οι Moyes και Hassan (1996). Αυτοί απέδειξαν ότι ο βαθμός κατά τον οποίο εντοπίζεται η απάτη είναι ανεξάρτητος από τον τύπο του ελεγκτή, ενώ σύμφωνα με αυτούς είναι δυνατόν ορισμένοι να θεωρούν τους εσωτερικούς ελεγκτές πιο αποτελεσματικούς από τους εξωτερικούς ελεγκτές στην ανίχνευση της απάτης διότι έχουν το πλεονέκτημα να βρίσκονται εντός της ελεγχόμενης εταιρείας. Άλλοι πιστεύουν ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές, λόγω της ποικιλόμορφης εμπειρίας τους στην πραγματοποίηση ελέγχων διαφόρων εταιρειών, ίσως να είναι πιο αποτελεσματικοί σε σχέση με τους εσωτερικούς ελεγκτές. Τέλος, τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης υποστηρίζουν και επιβεβαιώνουν τα ευρήματα των Gramling και Myers (2003), δηλαδή ότι η συνεργασία εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών οδηγεί σε αποτελεσματικότερη ανίχνευση και πρόληψη της δόλιας δραστηριότητας.

5.2 Περιορισμοί της Έρευνας

Αν και αυτή η έρευνα παρέχει πληθώρα νέων γνώσεων στην μελέτη της απάτης και του ελέγχου, έχει κάποιες αδυναμίες. Πρώτον, η έρευνα αυτή αφορά μόνο τους ελεγκτές και αξιολογεί μόνο τις αντιλήψεις τους σχετικά με την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης. Δεν εξέτασε άλλους παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν τη δόλια δραστηριότητα, όπως για παράδειγμα το ρόλο της διοίκησης, της επιτροπής ελέγχου ή του κώδικα δεοντολογίας των εργαζομένων, που αποτελούν στοιχεία ζωτικής σημασίας της εταιρικής διακυβέρνησης. Δεύτερον, η έρευνα περιορίστηκε από το μέσο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων. Αν και οι κλίμακες τύπου «Likert» είναι κοινές, περιορίζουν τις απαντήσεις που μπορούν να προσφέρουν οι συμμετέχοντες, με αποτέλεσμα η κλίμακα να μην είναι ακριβής στην ανίχνευση των διαφορών μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών. Τρίτον, ο ευαίσθητος χαρακτήρας του θέματος και η τάση των ελεγκτών να προστατεύσουν τον εαυτό τους και τις επιχειρήσεις τους μπορεί να έχουν προκαλέσει απαντήσεις που θεωρούνται κοινωνικά επιθυμητές από τους ερωτηθέντες. Για αυτό, τα αποτελέσματα πρέπει να ερμηνεύονται με προσοχή.

5.3 Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Για να αντιμετωπιστούν τα παραπάνω ζητήματα, θα βοηθούσε τη μελλοντική έρευνα για την απάτη η χρήση ποιοτικών συνεντεύξεων σε συνδυασμό με το μοντέλο του τριγώνου της απάτης. Οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις βοηθούν στη συλλογή πιο έγκυρων και γενικευμένων δεδομένων και έτσι μπορούν να δώσουν μια πιο ξεκάθαρη εικόνα των πρακτικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ελεγκτές κατά την προσπάθειά τους να ανιχνεύσουν και να αναφέρουν τις εταιρικές απάτες. Επίσης, η ανάλυση πραγματικών περιπτώσεων εταιρικής απάτης μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση των σημερινών μεθόδων ανίχνευσης και αναφοράς απάτης. Αυτή η τριπλή μέθοδος μπορεί να βοηθήσει τους μελλοντικούς ερευνητές να κατανοήσουν τα κίνητρα, τις αντιλήψεις, τις αξίες και τις στάσεις που σχετίζονται με την ανίχνευση της απάτης. Επιπλέον, μια μελλοντική έρευνα μπορεί να επικεντρωθεί στην ποιότητα του ελέγχου και στον τρόπο με τον οποίο οι ελεγκτές μπορούν να ανιχνεύσουν και να αναφέρουν πιο αποτελεσματικά τις εταιρικές απάτες. Ακόμα, οι μελλοντικές έρευνες μπορούν να εστιάσουν στην διερεύνηση της έλλειψης γνώσεων και ικανοτήτων των ελεγκτών, του τρόπου με τον οποίο δρουν μετά την ανίχνευση της απάτης ή των ζητημάτων που επιδρούν αρνητικά στην αυτονομία του ελεγκτή. Με τα στοιχεία που μπορούν να συλλεχθούν από τις παραπάνω μελλοντικές έρευνες είναι δυνατό να βελτιωθεί η ποιότητα των πρακτικών του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου αλλά και να βελτιωθεί η αξιοπιστία των πληροφοριών που παράγονται από τις διάφορες εταιρείες.

Βιβλιογραφία

Alleyne, P. & Howard, M. (2005), 'An explanatory study of auditors' responsibility for fraud detection in Barbados', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 3, pp. 284–303.

Alleyne, P., Persaud, N., Alleyne, P., Greenidge, D. & Sealy, P. (2010), 'Perceived effectiveness of fraud detection audit procedures in a stock and warehousing cycle: Additional evidence from Barbados', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25, No. 6, pp. 553–68.

Beasley, M. S., Carcello, J. V. & Hermanson, D. R. (1999), *Fraudulent Financial Reporting 1987–1997: An Analysis of US Public Companies*, New York: AICPA.

Calboun, C. H. & Luizzo, A. J. (1992), 'Team partners in fraud detection', *The CPA Journal*, Vol. 62, No. 10, pp. 32–5.

Chau, G. & Yuen, Y. (2011), 'Auditors responsibilities and procedures for detecting fraud', Learning Centre, Autumn. Available at: <http://www.google.ae/#hl=en&tbo=d&scient=psy-b&q=Auditors+Responsibilities+and+Procedures+for+Detecting+Fraud&oq> (accessed on 4 February 2013).

Farrell, B. R. & Franco, J. R. (1999), 'The role of the auditor in prevention and detection of business fraud: SAS No. 82', *Western Criminology Review*, Vol. 2, No. 1, pp. 1–12.

Gramling, A. A. & Myers, P. M. (2003), 'Internal auditors' assessment of fraud warning signs: Implications for external auditors', *The CPA Journal*, Vol. 73, No. 6, pp. 20–4.

Greenberg, H. (1998), 'The auditors are always last to know', *Fortune*, Vol. 138, No. 4. pp. 228–30.

Hillison, W., Pacini, C., Sinason, D., Carson, J. M. & Marlett, D. C. (2000), 'The insurance firm internal auditor as fraud-buster', *CPCU Journal*, Vol. 53, No. 3, pp. 168–78.

Hillison, W., Pacini, X. & Sinason, D. (1999), 'The internal auditor as fraud-buster', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 14, No. 7, pp. 351–62.

Hillison, W., Pacini, X. & Sinason, D. (1999), 'The internal auditor as fraud-buster', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 14, No. 7, pp. 351–62.

Jayalakshmy, R., Seetharaman, A. & Khong, T. W. (2005), 'The changing role of the auditors', *Management Auditing Journal*, Vol. 20, No. 3, pp. 249–71.

Knapp, C. A. & Knapp, M. C. (2001), 'The effects of experience and explicit fraud risk assessment in detecting fraud with analytical procedures', *Accounting, Organization and Society*, Vol. 26, No. 1, pp. 25–37.

Moriceau, J. L. (2004), 'What can we learn from a singular case like Enron', *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 16, No. 6, pp. 787–96.

Moyes, G. D. & Hassan, I. (1996), 'An empirical analysis of fraud detection likelihood', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 11, No. 3, pp. 41–6.

Pincus, K. V. (1989), 'The efficacy of a red flags questionnaire for assessing the possibility of fraud', *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 14, No. 1&2, pp. 153–64.

Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (1996), *Using Multivariate Statistics*, New York: HarperCollins.

Vanasco, R. R. (1998), 'Fraud auditing', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 13, No. 1, pp. 4–71.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Abbott, L. J., Parker, S. & Peter, G. F. (2012), 'Internal audit assistance and external audit timeliness', *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 31, No. 4, pp. 3–20.

Alleyne, P. & Howard, M. (2005), 'An explanatory study of auditors' responsibility for fraud detection in Barbados', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 3, pp. 284–303.

Alleyne, P., Persaud, N., Alleyne, P., Greenidge, D. & Sealy, P. (2010), 'Perceived effectiveness of fraud detection audit procedures in a stock and warehousing cycle: Additional evidence from Barbados', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25, No. 6, pp. 553–68.

American Institute of Certified Public Accountants; Association of Certified Fraud Examiners; Financial Executives International; Information Systems Audit and Control Association; The Institute of Internal Auditors, Institute of Management Accountants; Society for Human Resource Management (2002), *Management Antifraud Programs and Controls: Guidance to Help Prevent and Deter Fraud*.

Apostolou, B. A., Hassell, J. M., Webber, S. A. & Summers, G. E. (2001), 'The relative importance of management fraud risk factors', *Behavioral Research in Accounting*, Vol. 13, No. 1, pp. 1–24.

Association of Certified Fraud Examiners (2008), *Report to the Nation: Occupational Fraud and Abuse*, Austin, TX: ACFE.

Association of Certified Fraud Examiners (2010), *Report to the Nation on Occupational Fraud and Abuse*. Global Fraud Study, ACFE: Together Reducing Fraud Worldwide. Austin, TX: ACFE.

Beasley, M. S., Carcello, J. V. & Hermanson, D. R. (1999), *Fraudulent Financial Reporting 1987–1997: An Analysis of US Public Companies*, New York: AICPA.

Beasley, M. S., J. V., Hermanson, D. R. & Neal, T. L. (2010), *Fraudulent Financial Reporting 1998-2007: An Analysis of US Public Companies*, New York: Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

Biegelman, M. T. (2013), *Faces of Fraud*, Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Bierstaker, J. L., Brody, R. G. & Pacini, C. (2006), 'Accountants' perceptions regarding fraud detection and prevention methods', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21, No. 5, pp. 520–35.

Bishop, T. J. F. (2004), 'Preventing, deterring, and detecting fraud: What works and what doesn't', *Journal of Investment Compliance*, Vol. 5, No. 2, pp. 120–7.

Bonner, S. E., Palmrose, Z.-V. & Young, S. M. (1998), 'Fraud type and auditor litigation: An analysis of SEC accounting and auditing enforcement releases', *The Accounting Review*, Vol. 73, No. 4, pp. 503–32.

Burnaby, P., Howe, M. & Muehlmann, B. W. (2009), 'Detecting fraud in the organization: An internal audit perspective', *Journal of Forensic & Investigative Accounting*, Vol. 3, No. 1, pp. 195–233.

Calboun, C. H. & Luizzo, A. J. (1992), 'Team partners in fraud detection', *The CPA Journal*, Vol. 62, No. 10, pp. 32–5.

Carcello, J. V., Hermanson, D. R. & Raghunandan, K. (2005), 'Factors associated with US public companies' investment 128 S. S. Halbouni in internal auditing', *Accounting Horizons*, Vol. 19, No. 2, pp. 69–84

Carpenter, B. W. & Mahoney, D. P. (2001), 'Analyzing organizational fraud', *Internal Auditor*, Vol. 58, No. 2, pp. 33–8.

Chadwick, W. (1995), 'Tough questions, tougher answers', *Internal Auditor*, Vol. 53, No. 6, pp. 63–5.

Chandler, R. A., Edwards, J. R. & Anderson, M. (1993), 'Changing perceptions of the role of the company auditor, 1840–1940', *Accounting and Business Research*, Vol. 23, pp. 443–59.

Chau, G. & Yuen, Y. (2011), 'Auditors responsibilities and procedures for detecting fraud', Learning Centre, Autumn. Available at: <http://www.google.ae/#hl=en&tbo=d&sclient=psy-b&q=Auditors+Responsibilities+and+Procedures+for+Detecting+Fraud&oq> (accessed on 4 February 2013).

Church, B. K., McMillan, J. J. & Schneider, A. (2001), 'Factors affecting internal auditors' consideration of fraudulent financial reporting during analytical procedures', *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 20, No. 1, pp. 65–80.

Cohen, J., Krishnamoorthi, G. & Wright, A. (2002), 'Corporate governance and the audit process', *Contemporary Accounting Research*, Vol. 19, No. 4, pp. 573–94.

Farrell, B. R. & Franco, J. R. (1999), 'The role of the auditor in prevention and detection of business fraud: SAS No. 82', *Western Criminology Review*, Vol. 2, No. 1, pp. 1–12.

Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981), 'Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error', *Journal of Marketing Research*, Vol. 18, No. 1, pp. 39–50.

Goh, B. (2009), 'Audit committees, boards of directors, and remediation of material weaknesses in internal control', *Contemporary Accounting Research*, Vol. 26, No. 2, pp. 7–21.

Goodwin, J. (2004), 'A comparison of internal audit in the private and public sectors', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19, No. 5, pp. 640–50.

Gramling, A. A. & Myers, P. M. (2003), 'Internal auditors' assessment of fraud warning signs: Implications for external auditors', *The CPA Journal*, Vol. 73, No. 6, pp. 20–4.

Graycar, A. & Sidebottom, A. (2012), 'Corruption and control: A corruption reduction approach', *Journal of Financial Crime*, Vol. 19, No. 4, pp. 384–99.

Greenberg, H. (1998), 'The auditors are always last to know', *Fortune*, Vol. 138, No. 4. pp. 228–30.

Harrast, S. & Olsen, I. (2007), 'Can audit committees prevent management fraud?', *The CPA Journal*, Vol. 77, No. 1, pp.24–8.

Hassink, H., Meuwissen, R. & Bollen, L. (2010), 'Fraud detection, redress and reporting by auditors', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25, No. 9, pp. 861–81.

Hemraj, M. B. (2004), 'Preventing corporate scandals', *Journal of Financial Crime*, Vol. 11, No. 3, pp. 268–76.

Herdman, R. (2002), 'Making audit committees more effective', Speech at Tulane Corporate Law Institute, 10 March.

Hillison, W., Pacini, X. & Sinason, D. (1999), 'The internal auditor as fraud-buster', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 14, No. 7, pp. 351–62.

Hillison, W., Pacini, C., Sinason, D., Carson, J. M. & Marlett, D. C. (2000), 'The insurance firm internal auditor as fraud-buster', *CPCU Journal*, Vol. 53, No. 3, pp. 168–78.

Holm, C., Langsted, L. B. & Seehausen, J. (2012), 'Establishing proactive auditor responsibilities in relation to fraud: The role of the courts and professional bodies in Denmark', *International Journal of Auditing*, Vol. 16, No. 1, pp. 79–97.

Holt, T. P. & DeZoort, T. (2006), *The effects of internal audit report disclosure on perceived financial reporting reliability*, Tuscaloosa, AL: University of Alabama.

Institute of Internal Auditors (2012), International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Standards). Available at: <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/IPPF%202013%20English.pdf> (accessed on 14 February 2014).

James, K. L. (2003), 'The effects of internal audit structure on perceived financial statements fraud prevention', *Accounting Horizons*, Vol. 17, No. 4, pp. 315-27

Jayalakshmy, R., Seetharaman, A. & Khong, T. W. (2005), 'The changing role of the auditors', *Management Auditing Journal*, Vol. 20, No. 3, pp. 249-71.

Knapp, C. A. & Knapp, M. C. (2001), 'The effects of experience and explicit fraud risk assessment in detecting fraud with analytical procedures', *Accounting, Organization and Society*, Vol. 26, No. 1, pp. 25-37.

Krambia-Kapardis, M. (2001), *Enhancing the Auditor's Fraud Detection Ability: An Interdisciplinary Approach*, Frankfurt am Main: Peter Lang.

Krambia-Kapardis, M. (2002), 'A fraud detection model: A must for auditors', *Journal of Financial Regulation and Compliance*, Vol. 10, No. 3, pp. 266-78.

Krambia-Kapardis, M. (2010), 'Neural networks: The panacea in fraud detection?', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 25, No. 7, pp. 659-78.

Lee, T. H., Md Ali, A. & Gloeck, J. D. (2008), 'A study of auditors' responsibility for fraud detection in Malaysia', *Southern African Journal of Accountability and Auditing Research*, Vol. 8, pp. 27-34.

Levitt, A. (1998), 'Corporate governance: Integrity in the Information Age', Remarks by Chairman Arthur Levitt, US Securities and Exchange Commission, at the Corporate Law Institute, New Orleans, LA: Tulane University.

Lin, S., Pizzini, M., Vargus, M. & Bardhan, I. R. (2011), 'The role of the internal audit function in the disclosure of material weaknesses', *The Accounting Review*, Vol. 86, No.1, pp. 287-323.

Lou, Y., Hua, N. & Wang, M. (2009), 'Fraud risk factor of the fraud triangle: Assessing the likelihood of fraudulent financial reporting', *Journal of Business and Economics Research*, Vol. 7, No. 2, pp. 61-78.

Martinis, M. D., Fukukawa, H. & Mock, T. J. (2011), 'Exploring the role of country and client type on the auditor's client risk assessments and audit planning decisions', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 26, No. 7, pp. 543–65.

McEnroe, J. & Martens, S. C. (2001), 'Auditors' and investors' perceptions at the "Expectation Gap" ', *Accounting Horizons*, Vol. 15, No. 4, pp. 545–58.

Montgomery, D. D. & Beasley, M. S. (2002), 'Auditors' new procedures for detecting fraud', *Journal of Accountancy*, Vol. 193, No. 5, pp. 63–6.

Moriceau, J. L. (2004), 'What can we learn from a singular case like Enron', *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 16, No. 6, pp. 787–96.

Moyes, G. D. & Hassan, I. (1996), 'An empirical analysis of fraud detection likelihood', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 11, No. 3, pp. 41–6.

Moyes, G. D., Mohamed Din, H. F. & Omar, N. H. (2009), 'The effectiveness of the auditing standards to detect The Role of Auditors in Preventing, Detecting, and Reporting Fraud: The Case of the United Arab Emirates (UAE) 129 fraudulent financial reporting activities in financial statement audits in Malaysia', *International Business and Economics Research Journal*, Vol. 8, No. 9, pp. 1–18.

Nunnally, J. C. (1978), *Psychometric Theory*, New York: Penguin.

Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994), *Psychometric Theory*, New York: McGraw-Hill.

O'Reilly-Allen, M. & Zikmund, P. E. (2013), 'Whose responsibility is it to deter and detect fraud? The role of management, the auditor, and the fraud examiner', *Journal of Global Business Management*, Vol. 5, No. 1.

Omar, N. & Abu Bakar, K. M. (2012), 'Fraud prevention mechanisms of Malaysian government-linked companies: An assessment of existence and effectiveness', *Journal of Modern Accounting and Auditing*, Vol. 8, No. 1, pp. 15–31.

Page, M. (2014), 'What do auditors in the UK mean by "reasonable assurance"?'. Available at: <https://www.icaew.com/~media/Files/Technical/Audit-and-assurance/audit-quality/audit-quality-forum/what-do-auditors-in-the-uk-mean-by-reasonable-assurance.pdf> (accessed on 15 March 2014).

Perry, L. M. & Bryan, B. J. (1997), 'Heightened responsibilities of the internal auditor in the detection of fraud', *Managerial Finance*, Vol. 23, No. 12, pp. 38–43.

Phua, C., Lee, V., Smith, K. & Gayler, R. (2010). A comprehensive survey of data mining-based fraud detection research. In *International Conference on Intelligent Computation Technology and Automation (ICICTA) 2010*. Available at: <http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1009/1009.6119.pdf> (accessed on 23 January 2013).

Pincus, K. V. (1989), 'The efficacy of a red flags questionnaire for assessing the possibility of fraud', *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 14, No. 1&2, pp. 153–64.

Ramos, J. (2003), 'Auditors' responsibility for fraud detection', *Journal of Accountancy*, Vol. 95, No. 1, pp. 28–36.

Rezaee, Z. (2004), 'Restoring public trust in the accounting profession by developing anti-fraud education, programs, and auditing', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19, No. 1, pp. 134–48.

Richards, L. A. (2002), 'Remarks at the 2002 Internal Auditor Division Annual Conference'. Available at: <http://www.sec.gov/news/speech/spch591.htm> (accessed on 8 March 2013).

Sidani, Y. M. (2007), 'The audit expectation gap: Evidence from Lebanon', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 22, No. 3, pp. 288–302.

Smith, M. (2003), *Research Methods in Accounting*, London: Sage Publications.

Smith, M., Omar, N. H., Sayd Idris, S. Z. & Baharuddin, I. (2005), 'Auditors' perception of fraud risk indicators', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20, No. 1, pp. 73–85.

Stirbu, D., Moraru, M., Farcane, N., Blidisel, R. & Popa, A. (2009), 'Fraud and error: Auditors' responsibility levels', *Annales University Apulensis Series Oeconomica*, Vol. 11, No. 1, pp. 54–64.

Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (1996), *Using Multivariate Statistics*, New York: HarperCollins.

Thomas, C. W. & Clements, C. E. (2002), 'The internal auditor's role in the detection and prevention of fraud: A post-SAS No. 82 analysis', *Internal Auditing*, Vol. 17, No. 4, pp. 3–13.

Vanasco, R. R. (1998), 'Fraud auditing', *Managerial Auditing Journal*, Vol. 13, No. 1, pp. 4–71.

Wallace, W. A. & Kreutzfeldt, R. W. (1991), 'Distinctive characteristics of entities with an internal audit department and the association of the quality of such departments with errors', *Contemporary Accounting Research*, Vol. 7, No. 2, pp. 485–512.

Wells, J. (2002), 'Let them know someone's watching', *Journal of Accountancy*, Vol. 193, No. 5, pp. 106–10.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Συνοδευτική επιστολή

Θέμα: Ο ρόλος των ελεγκτών στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης

Η έρευνα αυτή διεξάγεται υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Ο σκοπός αυτής της μελέτης είναι να καλύψει το κενό στη βιβλιογραφία σχετικά με το ρόλο των ελεγκτών, εσωτερικών και εξωτερικών, στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά απάτης, διατυπώνοντας τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

- (1) Ποιες είναι οι αντιλήψεις των ελεγκτών σχετικά με τις επιπτώσεις της απάτης στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών;
- (2) Πώς αντιλαμβάνονται οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές τους ρόλους τους σχετικά με την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης στην Ελλάδα;
- (3) Ποιες είναι οι αντιλήψεις των ελεγκτών για την ενεργό δράση τους στην αναζήτηση της απάτης στην Ελλάδα;

Το ερωτηματολόγιο θα συμπληρωθεί ηλεκτρονικά στην ακόλουθη διεύθυνση:
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfWQ933KBnndvDOCYYmQe-GC7xS7Z64Vfjas_SGPZthqk5-hg/viewform?usp=sf_link

Θα χρειαστείτε περίπου 10 λεπτά για να το ολοκληρώσετε. Δεν υπάρχει κανένας απολύτως κίνδυνος για τους συμμετέχοντες καθώς αυτή η μελέτη προορίζεται αποκλειστικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς και κάθε συμμετοχή είναι αυστηρά εθελοντική. Δεν θα αποκαλυφθεί κανενός η ταυτότητα. Μόνο τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα των εθελοντικών απαντήσεων θα καταγράφονται και θα αναφέρονται.

Όπως ανέφερα, η επιτυχία αυτής της μελέτης εξαρτάται από τη συμμετοχή σας. Ως εκ τούτου, η συμβολή σας σε αυτή την προσπάθεια θα εκτιμηθεί πολύ.

Με εκτίμηση,

Ορμάνη Αυγή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Ο ρόλος των ελεγκτών στην πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά της απάτης

Ερωτηματολόγιο συλλογής δεδομένων

Για να απαντηθεί από έναν Εσωτερικό ή Εξωτερικό Ελεγκτή.

Παρακαλούμε επιλέξτε την κατάλληλη απάντηση (μόνο μία).

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Πληροφορίες σχετικά με τους οργανισμούς και τους ερωτηθέντες

1. Φύλο:

Άρρεν

Θήλυ

2. Είδος ελέγχου:

Εσωτερικός ελεγκτής

Εξωτερικός ελεγκτής

Άλλο: Παρακαλώ προσδιορίστε τι

3. Επαγγελματικά προσόντα:

Πτυχίο λογιστικής

Μεταπτυχιακό

Επαγγελματική πιστοποίηση

Άλλο: Παρακαλώ προσδιορίστε τι

4. Επαγγελματική εμπειρία (χρόνια):

<5

5-10

>10

Άλλο: Παρακαλώ προσδιορίστε τι

5. Τύπος οργανισμού:

- Τοπική επιχείρηση
- Περιφερειακή επιχείρηση
- Διεθνής επιχείρηση
- Τοπική ελεγκτική εταιρεία
- Περιφερειακή ελεγκτική εταιρεία
- Big 4 ελεγκτική εταιρεία
- Άλλο: Παρακαλώ προσδιορίστε τι
-

6. Μέγεθος επιχείρησης:

- Μεγάλη: >150 επαγγελματίες
- Μεσαία: >25 επαγγελματίες
- Μικρή: <25 επαγγελματίες
- Άλλο: Παρακαλώ προσδιορίστε τι
-

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Οι αντιλήψεις του ελεγκτή για τον αντίκτυπο της απάτης στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: 1. Διαφωνώ απόλυτα 2. Διαφωνώ 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ 4. Συμφωνώ 5. Συμφωνώ απόλυτα

	Διαφωνώ απόλυτα		3	Συμφωνώ απόλυτα	
	1	2		4	5
1. Νομίζω πως η απάτη αποτελεί μεγάλη ανησυχία για τις επιχειρήσεις	☐	☐	☐	☐	☐
2. Πιστεύω ότι η ανάγνωση παράνομης δραστηριότητας θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών	☐	☐	☐	☐	☐

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Οι αντιλήψεις των ελεγκτών για τον ρόλο τους στην πρόληψη και ανίχνευση της απάτης

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: 1. Διαφωνώ απόλυτα 2. Διαφωνώ 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ 4. Συμφωνώ 5. Συμφωνώ απόλυτα

	Διαφωνώ απόλυτα		3	Συμφωνώ απόλυτα	
	1	2		4	5
1. Κατά την άποψή μου, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ψάχνουν ενεργά για παράνομες πράξεις	☐	☐	☐	☐	☐
2. Νομίζω ότι ο ρόλος των ελεγκτών είναι να αποτρέπουν όλους τους τύπους απάτης	☐	☐	☐	☐	☐
3. Νομίζω ότι ο ελεγκτής είναι υπεύθυνος να αναφέρει όλα τα ευρήματα για τις ελλείψεις και την απάτη στην έκθεσή του	☐	☐	☐	☐	☐
4. Νομίζω ότι το ελεγκτικό επάγγελμα κινείται σε πιο συντηρητική κατεύθυνση	☐	☐	☐	☐	☐
5. Πιστεύω ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι υπεύθυνοι για την αναζήτηση παράνομων πράξεων	☐	☐	☐	☐	☐
6. Συμφωνώ ότι οι ελεγκτές πρέπει να ενεργούν ως "παρατηρητές" κατά τη διενέργεια του ελέγχου	☐	☐	☐	☐	☐
7. Οι ελεγκτές είναι υπεύθυνοι για την αποκάλυψη απάτης και την αναφορά τέτοιων ευρημάτων στις αρμόδιες αρχές	☐	☐	☐	☐	☐
8. Εάν τα συμπεράσματά μου σχετικά με τις παράνομες πράξεις αποδειχθούν τελικά λάθος, δεν θα διστάσω να αναφέρω τυχόν ύποπτες δραστηριότητες επειδή ακολουθώ τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου	☐	☐	☐	☐	☐
9. Η αρχή του χρηματιστηρίου δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλει χρηματικές ποινές σε Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές, εάν δεν πληρούνται οι απαιτήσεις αναφοράς σχετικά με την απάτη	☐	☐	☐	☐	☐
10. Αν έπρεπε να το κάνω ξανά, θα γινόμουν πάλι ελεγκτής	☐	☐	☐	☐	☐

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Οι αντιλήψεις του ελεγκτή σχετικά με την ενεργητικότητά του στην αναζήτηση της απάτης

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: 1. Διαφωνώ απόλυτα 2. Διαφωνώ 3. Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ 4. Συμφωνώ 5. Συμφωνώ απόλυτα

	Διαφωνώ απόλυτα		3	Συμφωνώ απόλυτα	
	1	2		4	5
1. Ενεργή αναζήτηση για παράνομες πράξεις	☐	☐	☐	☐	☐
2. Εργάζομαι για να αποκαλύψω συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	☐	☐	☐	☐	☐
3. Αξιολογώ αν υπάρχουν "ουσιαστικές αμφιβολίες" σχετικά με την ικανότητα της εταιρείας να συνεχίσει να λειτουργεί	☐	☐	☐	☐	☐
4. Δεν ενημερώνω τη διοίκηση για τις πιθανές παράνομες πράξεις	☐	☐	☐	☐	☐
5. Διασφαλίζω ότι η διοίκηση μεταφέρει τα ευρήματα στην επιτροπή ελέγχου του ΔΣ	☐	☐	☐	☐	☐
6. Δίνω στο ΔΣ της εταιρείας ένα αντίγραφο της αναφοράς εάν η διοίκηση δεν το κάνει	☐	☐	☐	☐	☐
7. Αξιολογώ τα χαρακτηριστικά της διοίκησης για να προσδιορίσω αν μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	☐	☐	☐	☐	☐
8. Συμπεριλαμβάνω μια ανάλυση της βιομηχανίας για να διαπιστώσω εάν οι βιομηχανικές συνθήκες μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	☐	☐	☐	☐	☐
9. Εξετάζω παράγοντες όπως η πίεση για την απόκτηση πρόσθετου κεφαλαίου για να καθορίσω εάν αυτές οι πιέσεις μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	☐	☐	☐	☐	☐
10. Προσδιορίζω εάν τα περιουσιακά στοιχεία είναι επιδεκτικά στην υπεξαίρεση	☐	☐	☐	☐	☐
11. Αναζητώ σημάδια οικονομικής πίεσης μεταξύ εργαζομένων που μπορούν να οδηγήσουν σε υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων από αυτούς	☐	☐	☐	☐	☐
12. Εξετάζω τις σχέσεις των εργαζομένων για να διαπιστώσω εάν υπάρχει κίνδυνος υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων	☐	☐	☐	☐	☐
13. Διερευνώ τους ελέγχους που χρησιμοποιεί η εταιρεία για την πρόληψη ή ανίχνευση της κλοπής περιουσιακών στοιχείων	☐	☐	☐	☐	☐
14. Προσδιορίζω εάν τυχόν ασυμφωνίες που αποκαλύπτονται είναι εκούσιες ή ακούσιες	☐	☐	☐	☐	☐
15. Εστιάζω μόνο σε εκούσια σφάλματα	☐	☐	☐	☐	☐
16. Ρωτώ τη διοίκηση για να προσδιορίσω τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τον κίνδυνο απάτης	☐	☐	☐	☐	☐
17. Επιβεβαιώνω περισσότερες απαιτήσεις για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	☐	☐	☐	☐	☐
18. Επαληθεύω περισσότερες αποστολές και πωλήσεις αγαθών για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	☐	☐	☐	☐	☐
19. Επισκέπτομαι τα εργοστάσια πιο συχνά για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	☐	☐	☐	☐	☐

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Κατάλογος επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα

ΟΝΟΜΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ		ΤΟΜΕΑΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
1	ΑΦΟΙ ΛΑΜΠΡΙΔΗ ΑΕ	Βιομηχανία Επεξεργασίας φρούτων και λαχανικών
2	ΚΟΤΖΑΒΑΣΙΛΟΓΛΟΥ, Χ. Β, ΣΑΛΙΓΚΑΡ ΑΕ	Βιομηχανία επεξεργασίας ειδών διατροφής
3	ΑΦΟΙ ΚΑΛΑΙΤΖΙΔΗ ΟΕ	Εμπόριο γεωργικών ειδών
4	ΜΑΤ ΜΑΥΡΟΜΑΤΙΔΙΣ AGRICULTURAL TRADING	Βιομηχανία ειδών διατροφής
5	ΣΟΥΛΗΣ ΑΒΕΕ	Μηχανήματα και υλικά συσκευασίας
6	ΕΛΣΑ-SILIGAN ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΑΕ	Βιομηχανία μεταλλικών συσκευασιών
7	ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	Βιοτεχνία-Αντιπροσωπεία ανδρικών και γυναικείων ρούχων
8	ΑΦΟΙ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΟΕ	Έπιπλα, Μελέτη χώρου-διακόσμηση
9	ΑGRIFREDA SA	Εργοστάσιο τροφίμων
10	ΑΦΟΙ ΔΙΑΜΑΝΤΙΔΗ ΕΠΕ	Βιοτεχνία υποδημάτων
11	ΣΟΛ Crowe	Ορκωτοί Λογιστές
12	ΒΔΟ ΟΡΚΩΤΟΙ ΛΟΓΙΣΤΕΣ ΑΕ	Ορκωτοί Λογιστές

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Αποτελέσματα SPSS

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
Νομίζω πως η απάτη αποτελεί μεγάλη ανησυχία για τις επιχειρήσεις	43	3	5	186	4,33	,606
Πιστεύω ότι η ανίχνευση παράνομης δραστηριότητας θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στους χρήστες των λογιστικών πληροφοριών	43	1	5	159	3,70	1,036
Valid N (listwise)	43					

	N	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
Κατά την άποψή μου, οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να ψάχνουν ενεργά για παράνομες πράξεις	43	3	5	178	4,14	,413
Νομίζω ότι ο ρόλος των ελεγκτών είναι να αποτρέπουν όλους τους τύπους απάτης	43	1	5	109	2,53	1,202
Νομίζω ότι ο ελεγκτής είναι υπεύθυνος να αναφέρει όλα τα ευρήματα για τις ελλείψεις και την απάτη στην έκθεσή του	43	2	5	169	3,93	,856
Νομίζω ότι το ελεγκτικό επάγγελμα κινείται σε πιο συντηρητική κατεύθυνση	43	2	4	134	3,12	,731
Πιστεύω ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι υπεύθυνοι για την αναζήτηση παράνομων πράξεων	43	1	5	167	3,88	,931
Συμφωνώ ότι οι ελεγκτές πρέπει να ενεργούν ως "παρατηρητές" κατά τη διενέργεια του ελέγχου	43	2	5	152	3,53	,909
Οι ελεγκτές είναι υπεύθυνοι για την αποκάλυψη απάτης και την αναφορά τέτοιων ευρημάτων στις αρμόδιες αρχές	43	3	5	169	3,93	,507
Εάν τα συμπεράσματά μου σχετικά με τις παράνομες πράξεις αποδειχθούν τελικά λάθος, δεν θα διστάσω να αναφέρω τυχόν ύποπτες δραστηριότητες επειδή ακολουθώ τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου	43	2	5	146	3,40	,849
Η αρχή του χρηματιστηρίου δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλει χρηματικές ποινές σε Ορκωτούς Ελεγκτές Λογιστές, εάν δεν πληρούνται οι απαιτήσεις αναφοράς σχετικά με την απάτη	43	1	4	100	2,33	1,017
Αν έπρεπε να το κάνω ξανά, θα γινόμουν πάλι ελεγκτής	43	2	5	162	3,77	1,043
Valid N (listwise)	43					

	N	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation
Ενεργή αναζήτηση για παράνομες πράξεις	43	1	5	132	3,07	,856
Εργάζομαι για να αποκαλύψω συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη	43	3	5	176	4,09	,684
Αξιολογώ αν υπάρχουν "ουσιαστικές αμφιβολίες" σχετικά με την ικανότητα μιας εταιρείας να συνεχίσει να λειτουργεί	43	2	5	173	4,02	,831
Δεν ενημερώνω τη διοίκηση για τις πιθανές παράνομες πράξεις	43	1	4	83	1,93	,737
Διασφαλίζω ότι η διοίκηση μεταφέρει τα ευρήματα στην επιτροπή ελέγχου του ΔΣ	43	2	5	174	4,05	,815
Δίνω στο ΔΣ της εταιρείας ένα αντίγραφο της αναφοράς εάν η διοίκηση δεν το κάνει	43	3	5	170	3,95	,486
Αξιολογώ τα χαρακτηριστικά της διοίκησης για να προσδιορίσω αν μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	43	2	5	154	3,58	,763
Συμπεριλαμβάνω μια ανάλυση της βιομηχανίας για να διαπιστώσω εάν οι βιομηχανικές συνθήκες μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	43	2	5	155	3,60	,877
Εξετάζω παράγοντες όπως η πίεση για την απόκτηση πρόσθετου κεφαλαίου για να καθορίσω εάν αυτές οι πιέσεις μπορούν να οδηγήσουν σε δόλια οικονομική αναφορά	43	2	5	168	3,91	,750
Προσδιορίζω εάν τα περιουσιακά στοιχεία είναι επιδεκτικά στην υπεξαίρεση	43	3	5	169	3,93	,669
Αναζητώ σημάδια οικονομικής πίεσης μεταξύ εργαζομένων που μπορούν να οδηγήσουν σε υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων από αυτούς	43	2	5	153	3,56	,666
Εξετάζω τις σχέσεις των εργαζομένων για να διαπιστώσω εάν υπάρχει κίνδυνος υπεξαίρεσης περιουσιακών στοιχείων	43	2	4	129	3,00	,724
Διερευνώ τους ελέγχους που χρησιμοποιεί η εταιρεία για την πρόληψη ή ανίχνευση της κλοπής περιουσιακών στοιχείων	43	2	5	184	4,28	,630
Προσδιορίζω εάν τυχόν ασυμφωνίες που αποκαλύπτονται είναι εκούσιες ή ακούσιες	43	3	5	171	3,98	,462
Εστιάζω μόνο σε εκούσια σφάλματα	43	1	5	135	3,14	1,014
Ρωτώ τη διοίκηση για να προσδιορίσω τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τον κίνδυνο απάτης	43	2	5	171	3,98	,672
Επιβεβαιώνω περισσότερες απαιτήσεις για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	43	2	5	170	3,95	,575
Επαληθεύω περισσότερες αποστολές και πωλήσεις αγαθών για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	43	2	5	165	3,84	,754
Επισκέπτομαι τα εργοστάσια πιο συχνά για να μπορώ να ανιχνεύσω καλύτερα την απάτη	43	2	5	156	3,63	,952
Valid N (listwise)	43					